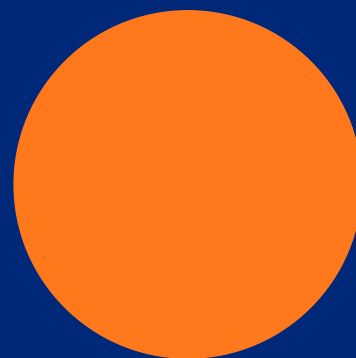

Mei 2013, Nibud

Nibud Scholierenonderzoek 2012-2013

Nibud

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Auteurs
Anna van der Schors
Tamara Madern
Minou van der Werf

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusie	p. 3
1. Inleiding	p. 9
2. Methode van onderzoek	p. 12
3. Inkomsten	p. 15
4. Bijbaantjes en vakantiewerk	p. 25
5. Bijhouden & bankzaken	p. 28
6. Uitgaven	p. 35
7. Bestedingsgedrag	p. 52
8. Sparen	p. 56
9. Geld te kort	p. 64
10. Lenen	p. 66
11. Omgaan met geld	p. 72
Over het Nibud	p. 75
Over Stichting Weet Wat Je Besteedt	p. 77
Bijlage	p. 78

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Samenvatting & conclusie

Het Nibud vindt het belangrijk dat kinderen en scholieren al vroeg leren omgaan met geld. Wat de scholieren zouden moeten leren staat beschreven in de leerdoelen en competenties van het Nibud. Er zijn vijf gebieden: in kaart brengen, verantwoord besteden, vooruit kijken, omgaan met financiële risico's en over voldoende kennis beschikken: het financiële landschap kennen. De eerste drie gebieden vormen de kern. Deze drie gebieden worden expliciet in dit rapport behandeld, de andere twee competentiegebieden komen zijdelings aan de orde.

Samenvatting

In kaart brengen

In kaart brengen gaat niet alleen over het bijhouden van je administratie, maar juist bij jonge kinderen ook over overzicht, zelf geld verdienen en de bankzaken regelen.

Scholieren hebben gemiddeld 118 euro per maand te besteden. Dat is iets meer dan twee jaar geleden (103 euro), maar nog altijd minder dan 4 jaar geleden (144 euro). Scholieren hebben verschillende inkomstenbronnen. Ze krijgen geld van hun ouders, maar verdienen ook zelf geld met bijbaantjes.

Meisjes krijgen gemiddeld per inkomstenbron minder geld dan jongens. Zo krijgt een jongen gemiddeld 65 euro per maand aan kleedgeld en meisjes 59 euro. Meisjes hebben gemiddeld echter meer verschillende inkomstenbronnen. Van de jongens krijgt 32 procent kleedgeld, terwijl de helft van de meisjes kleedgeld ontvangt. Ook hebben iets meer meisjes dan jongens een bijbaantje.

Van de scholieren krijgt 88 procent zakgeld, 41 procent krijgt kleedgeld en 42 procent heeft een bijbaantje. Het percentage dat zakgeld krijgt is gelijk gebleven, maar het percentage scholieren dat kleedgeld krijgt is gestegen met 6 procentpunt. 36 procent van de scholieren legt kleedgeld ook echt apart voor de aankoop van kleding, een kwart geeft aan het geld meestal wel voor kleding te gebruiken.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Scholieren hebben veel meer inkomsten uit werk dan twee jaar geleden. Gemiddeld verdienden scholieren in 2010-2011 nog 117 euro, tegen 157 euro in 2012.

Van de scholieren heeft 42 procent een bijbaantje tijdens de schoolweken. De krantenwijk is het populairst bij de jongens en babysitten bij de meisjes. Ook werken veel scholieren in een winkel. Gemiddeld werken scholieren 8 uur per week. Dat is een uur meer dan in 2010-2011.

55 procent van de scholieren maakt nooit een overzicht voor zichzelf van inkomsten en uitgaven.

89 procent van de scholieren heeft een eigen pinpas. Slechts een enkeling geeft zijn pincode aan vrienden.

Met de leeftijd neemt de ervaring met internetbankieren toe. Op 12-, 13- en 14-jarige leeftijd regelt 42 procent van de scholieren met een bankrekening zijn bankzaken via internet; van de 17- en 18-jarigen is dit 90 procent. Het gebruik van internetbankieren is toegenomen; twee jaar geleden maakte circa 70 procent van de 17- en 18-jarigen hier gebruik van.

Verantwoord besteden

Verantwoord besteden gaat over de uitgaven van scholieren. Hierbij staat het bewust keuzes maken centraal, net als de invloed van reclame en het vergelijken van prijzen.

Gemiddeld geven scholieren 92 euro per maand uit. Bij een gemiddeld maandinkomen van 118 euro lijken scholieren dus geld over te houden. Dat blijkt ook te kloppen, gemiddeld houden scholieren 27 euro in de maand over, de mediaan ligt op 10 euro in de maand. Dat houdt in dat de helft van de scholieren minder dan 10 euro en de helft meer dan 10 euro overhoudt.

Gemiddeld geeft een scholier 21 euro per maand minder uit dan twee jaar geleden. De verschillen in de hoogte van de uitgaven tussen meisjes en jongens is groter geworden. Twee jaar geleden bedroeg het verschil bij de meeste uitgavenposten minder dan 10 euro, nu is dat bij abonnementen, roken, schoolspullen, huisdieren en alcohol in de supermarkt meer dan 10 euro. In alle gevallen geven de jongens daar meer geld aan uit.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

De hoogte van de gemiddelde uitgaven zijn berekend door de scholieren te vragen hoeveel zij uitgeven aan verschillende uitgavenposten. Deze bedragen zijn bij elkaar opgeteld. Als we aan de scholieren direct vragen wat zij per maand in totaal uitgeven, dan geeft een derde aan dit niet te weten.

Bijna alle scholieren hebben een mobiele telefoon. Ruim de helft heeft een prepaid toestel. Het percentage scholieren dat een telefoonabonnement heeft, neemt toe met de leeftijd. Van de scholieren met een mobiele telefoon heeft 76 procent een telefoon met internet. Het type telefoon en abonnementssoort verschilt per leeftijd. Meer dan de helft van de 17- en 18-jarigen met mobiele telefoon heeft een smartphone met internetabonnement of prepaid internet. Bij de 12-jarigen met mobiel is dat 30 procent.

De telefoonkosten van de scholieren zijn gemiddeld 15 euro per maand. Met de leeftijd nemen de telefoonkosten toe. Scholieren van 13 jaar verbruiken gemiddeld 13 euro per maand, tegen gemiddeld 24 euro door 18-jarigen. Scholieren met een abonnement met gsm hebben per maand de meeste kosten, namelijk gemiddeld 28 euro. Scholieren met een sim-only verbellen voor 12 euro en scholieren met een prepaid kaart voor 9 euro per maand.

Ouders betalen een groot deel van de kosten van hun kinderen. Met het toenemen van de leeftijd betalen meer scholieren (een deel van) hun kosten zelf. Van 80 procent van de scholieren betalen de ouders alle contributies en schoolspullen. Uitgaven die scholieren het vaakst zelf betalen, zijn snoep en snacks en de kosten van uitgaan. Van 19 procent van de scholieren daarentegen, betalen de ouders de uitgaven aan uitgaan helemaal. De kosten van de mobiele telefoon worden voor 29 procent van de scholieren geheel door zijn ouders betaald. Met het toenemen van de leeftijd zijn er minder ouders die alle kosten betalen; voor de 17- en 18-jarigen betaalt 17 procent van de ouders alle telefoonkosten.

In 2012 doen meer scholieren aankopen via internet dan twee jaar geleden. Toen had 37 procent dat nog nooit gedaan, nu is dat 31 procent. Met het toenemen van de leeftijd doen meer scholieren aankopen via internet. Van de 17- en 18-jarigen koopt bijna 90 procent wel eens iets via internet. Vooral games en kleding zijn populaire producten om via internet te kopen. Bij de internetaankopen is het aantal scholieren dat de betaling laat regelen door zijn ouders, of Ideal van hun ouders gebruikt respectievelijk 18 en 30 procent.

Scholieren ervaren zelf weinig druk om merkkleding te dragen en ze maken zich ook niet vaak druk over wat anderen van hen vinden. Slechts 7 procent zegt dat als hun vrienden iets hebben, zij dat ook willen. Wel geven de scholieren aan dat hun

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

vrienden en klasgenoten gevoeliger zijn voor deze zaken. 31 procent is het eens met de stelling 'Klasgenoten/vrienden kopen vaak spullen die ze niet nodig hebben'. 16 procent van de scholieren geeft aan dat zij het belangrijk vinden om merkkleding te dragen, en 28 procent geeft aan dat hun klasgenoten en vrienden dat belangrijk vinden.

Vooruit kijken

De volgende onderwerpen vallen onder het gebied vooruit kijken; plannen met geld, sparen en omgaan met lenen en verzekeren. Het laatste onderwerp speelt eigenlijk alleen bij de oudste scholieren en komt daarom niet aan bod.

42 procent van de scholieren weet niet goed welke uitgaven ze deze maand nog verwachten. Wel houden de meeste scholieren rekening met wat ze nog meer willen kopen als ze een aankoop doen (58 procent).

Van alle scholieren spaart 89 procent. Van de scholieren die sparen, heeft 11 procent het geld echter meestal snel weer nodig. 45 procent van de scholieren heeft wel eens een spaarplan gemaakt.

Van alle scholieren komt het merendeel (54 procent) nooit geld te kort. Een klein deel, 8 procent, komt vaak geld te kort. Dat is meer dan twee jaar geleden, toen kwam nog 60 procent nooit geld tekort en 7 procent vaak. De groep die geld tekort komt, is op financieel gebied een risicogroep. Van de scholieren die vaak geld te kort komen, spaart 30 procent niet, terwijl van de scholieren die nooit geld te kort komen, 7 procent niet spaart.

Van alle scholieren leent 42 procent wel eens geld. Dit is een lager percentage dan in 2010-2011; toen leende 56 procent van de scholieren vaak of soms geld. Het bedrag dat scholieren lenen is gelijk gebleven; het gaat per keer vaak om kleine bedragen van circa 2 euro. Het meest voorkomende leendoel is eten en drinken. Van de scholieren die wel eens lenen heeft 45 procent op dit moment geld geleend.

Omgaan met geld

Scholieren vinden zelf dat ze goed met geld kunnen omgaan (62 procent); slechts 4 procent is van mening dat hij niet goed met geld kan omgaan.

Lastige onderwerpen vinden scholieren vooral: belangrijke papieren netjes bewaren, overzicht houden over wat ze krijgen en uitgeven en voorkomen dat ze als gevolg van aanbieden meer kopen dan de bedoeling.

44 procent van de scholieren geeft aan dat er bij hen op school nog nooit aandacht is besteed aan omgaan met geld.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Conclusie

Scholieren doen het goed als het gaat om hun persoonlijke financiën. Gemiddeld houden ze geld over en een groot deel van de scholieren spaart. Het percentage scholieren dat geld leent loopt terug. Positief is dat veel scholieren die gebruik maken van internetbankieren dat op een veilige manier doen.

Toch zien we ook nog verbeterpunten; er is nog steeds een deel van de scholieren dat aangeeft geld te kort te komen en scholieren benoemen zelf ook dat ze zaken als overzicht houden en voorkomen dat ze teveel uitgeven als lastig ervaren.

Het is een positieve ontwikkeling dat ouders hun kinderen steeds meer verantwoordelijkheden geven, omdat scholieren zo in een veilige omgeving aan de slag kunnen met hun financiën. Als jongeren 18 jaar worden, zijn ze geheel zelf verantwoordelijk. Het is belangrijk dat ze in de jaren daarvoor de benodigde kennis en vaardigheden hebben opgedaan. Het Nibud vindt het belangrijk dat kinderen leren hun uitgaven af te stemmen op een vast budget. Zo leren zij dat ze keuzes moeten maken en niet meer geld uitgeven dan zij hebben. Het is dan ook positief dat bijna 9 van de 10 kinderen zakgeld krijgen. Wel zouden meer ouders kleedgeld kunnen geven. Daarvan leren scholieren met een groter budget om te gaan. Met het toenemen van de leeftijd krijgen kinderen meer verantwoordelijkheid van ouders voor hun eigen uitgaven: zij moeten meer uitgaven dus zelf gaan betalen. Het Nibud ondersteunt dit, zo leren kinderen en scholieren meer financiële verantwoordelijkheid te dragen. Het Nibud hoopt dat meer ouders hun kinderen (een deel van de) uitgaven zelf laten betalen. De helft van de 17- en 18-jarigen betaalt alle kosten van zijn mobiele telefoon zelf.

Het Nibud merkt verder op dat een kwart van de scholieren extra geld vraagt van de ouders als zij geld te kort hebben en 17 procent geld leent van de ouders als ze geld tekort komen. Als ouders hier op ingaan, leren kinderen niet dat op ook echt op betekent.

Ouders zijn de belangrijkste financiële opvoeders, maar ook de school kan een rol spelen. Op scholen wordt nog beperkt aandacht aan geldzaken besteed. Daar ligt nog een kans, binnen de school kunnen scholieren met hun klasgenoten uitwisselen hoe zij met geldzaken omgaan en elkaar stimuleren om (op een betere manier) met geld om te gaan. Scholieren zien vaker de valkuilen bij hun vrienden en klasgenoten dan bij zichzelf. Er zijn meer scholieren die over hun vrienden en klasgenoten zeggen dat ze gevoelig zijn voor merken en sociale druk, dan dat ze dat over zichzelf zeggen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Scholieren doen meer aankopen via internet dan twee jaar geleden. Het Nibud vindt het belangrijk dat scholieren hiermee leren omgaan. Een belangrijk aspect daarbij is dat scholieren grip houden op hun uitgaven. Doordat uitgaven 'ondoorzichtiger' worden, bestaat de kans dat het geld te gemakkelijk wordt uitgegeven. Scholieren vinden het nu al moeilijk om overzicht te houden over hun inkomsten en uitgaven; de digitalisering maakt dat alleen maar lastiger. Het Nibud vindt dat scholieren vanaf 15 jaar zelf hun bankzaken zouden moeten beheren en moeten kunnen internetbankieren. Zij hebben hier wel begeleiding van hun ouders bij nodig. Nagenoeg alle 15-plussers hebben een bankrekening hebben en 72 procent van de 15- en 16-jarigen, en 90 procent van de 17- en 18-jarigen bankiert via internet. Belangrijk is dat scholieren hun bankzaken veilig regelen. De meeste scholieren letten goed op bij mailtjes van de bank, geven hun inlognaam niet af via e-mail en controleren de site van de bank voor ze inloggen. Slechts 3 procent van de scholieren heeft vrienden die hun pincode weten. Slechts een klein deel van de scholieren vergeet dat er meestal extra kosten bij online aankopen komen, dat is positief.

Belangrijk is ook dat scholieren op de hoogte zijn van de werking van reclame en van groepsdruk. Hier is nog winst te behalen. Scholieren herkennen wel dat klasgenoten en vrienden gevoelig zijn voor merkkleding en spullen kopen die ze niet nodig hebben, maar denken daar zelf een stuk minder gevoelig voor te zijn.

Het Nibud vindt het positief dat het merendeel van de scholieren die wel eens geld lenen, het geld ook zo snel mogelijk terugbetaalt. Er bestaat dus een besef dat het gaat om geld dat niet van hen is. Een kwart van de scholieren geeft aan dat zij ook vaak vergeten om terug te betalen. Nu gaat het nog om kleine bedragen, maar naarmate ze ouder worden kan dat een probleem worden.

1. Inleiding

1.1 Het Nibud Scholierenonderzoek

Al sinds 1984 doet het Nibud onderzoek onder scholieren. Het Nibud vindt het belangrijk dat scholieren goed met geld leren omgaan en wil scholieren daarin begeleiden. Voorwaarde daarvoor is dat er betrouwbare informatie beschikbaar is over het financiële gedrag van scholieren. In dit rapport staan leerdoelen van de eerste drie competentiegebieden voor 'omgaan met geld' van scholieren op het voortgezet onderwijs centraal.

1.2 Doelstelling

Deze rapportage brengt het financiële gedrag van scholieren in het voortgezet onderwijs in kaart. Het betreft vmbo-, havo- en vwo-scholieren in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar. Hun inkomsten en uitgaven komen uitgebreid aan bod, evenals hun leen- en spaargedrag. Ook is de scholieren gevraagd wat zij lastig vinden aan omgaan met geld.

De gegevens uit dit onderzoek worden gebruikt in de voorlichting aan scholieren over omgaan met geld.

1.3 De competenties voor scholieren

Het Nibud vindt het belangrijk dat kinderen en scholieren al vroeg leren omgaan met geld. Het uiteindelijke doel is dat zij als volwassene financieel zelfredzaam zijn. Dat betekent dat zij financieel bewust zijn en beschikken over bepaalde kennis en vaardigheden op het gebied van financiën.

Om het onderwijs en ouders / verzorgers houvast te bieden, heeft het Nibud leerdoelen en competenties opgesteld voor omgaan met geld. Deze geven weer wat kinderen en scholieren op verschillende leeftijden moeten kennen en kunnen op het gebied van geld. Bij alle leeftijden hebben de leerdoelen betrekking op:

- In kaart brengen;
 - Administratie op orde brengen
 - Transacties uitvoeren

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

- Zelf geld verdienen
- Overzicht houden over inkomsten en uitgaven.
- Verantwoord besteden;
 - Keuzes maken
 - Verleidingen de baas blijven
 - Prijzen en producten vergelijken.
- Vooruit kijken;
 - Plannen met geld
 - Sparen
 - Omgaan met lenen
 - Verzekeren.
- Omgaan met financiële risico's;
 - Inschatten van de financiële gevolgen en risico's van gebeurtenissen en situaties;
 - Beoordelen van de risico's en rendementen van producten met financiële consequenties.
- Over voldoende kennis beschikken: het financiële landschap kennen;
 - De waarde van geld kennen
 - Kennis hebben van financiële begrippen, onderwerpen en financiële markten
 - Rechten en plichten als consument en werknemer kennen
 - Advies en hulp over geldzaken kunnen inschakelen.

De eerste drie competenties (in kaart brengen, verantwoord besteden, vooruitkijken) vormen de 'kerncompetenties' die in elke situatie nodig zijn en die in een continu proces doorlopen dienen te worden. De andere twee competenties, omgaan met financiële risico's en over voldoende kennis beschikken, zijn daarentegen meer ondersteunend aan de eerste drie. Omgaan met financiële risico's is ondersteunend aan het verantwoord besteden in specifieke situaties. Het beschikken over voldoende kennis is een randvoorwaarde om over de vaardigheden te beschikken behorende bij alle andere competenties.

De leerdoelen en competenties zijn te vinden op nibud.nl.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

1.4 Leeswijzer

Bij het schrijven van dit rapport zijn de eerste drie competentiegebieden als leidraad gehanteerd. De laatste twee competentiegebieden worden niet los beschreven, maar zij komen in de andere hoofdstukken wel aan bod. Zo wordt bij het hoofdstuk 'Lenen' gekeken hoe de scholieren de risico's inschatten.

In hoofdstuk 3 tot en met 5, 'Inkomsten', 'Bijbaan' en 'Bankzaken', staat het gebied 'in kaart brengen' centraal. 'Verantwoord besteden', het tweede gebied, komt naar voren in de hoofdstukken 'Uitgaven' en 'Bestedingsgedrag'. De hoofdstukken 'Sparen', 'Geld tekort' en 'Lenen', gaan over het gebied 'vooruit kijken'. In het laatste hoofdstuk wordt ingegaan op hoe scholieren zelf vinden dat zij met geld omgaan. De hoofdstukken sluiten af met een vergelijking met het vorige *Nibud Scholierenonderzoek*, dat gehouden is in 2010-2011.

In het volgende hoofdstuk wordt eerst de methode van onderzoek beschreven.

2. Methode van onderzoek

Vragenlijst:	Twee online vragenlijsten. Oproep om deel te nemen is geplaatst op nibud.nl/scholieren, edgie.nl, nibud.nl, Twitter, Jongin en bij diverse partners van het Nibud. Daarnaast is aan scholen gevraagd om de vragenlijst te verspreiden in combinatie met een huiswerkopdracht. Aan deelnemers aan de eerste vragenlijst is gevraagd om nog een tweede vragenlijst in te vullen.
Veldwerkperiode:	November 2012 tot en met februari 2013
Doelgroep:	Scholieren op het vmbo, havo en vwo in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar.
Netto steekproef:	Eerste vragenlijst n=3.896, tweede vragenlijst n=1.198. De netto steekproef is gewogen naar provincie, geslacht en leeftijd van kinderen in het reguliere voortgezet onderwijs.
Rapportage:	Deze rapportage geeft de belangrijkste resultaten weer. Het Nibud kan in opdracht extra analyses uitvoeren op het databestand.

Dit onderzoek is gedaan met medewerking van Stichting Weet Wat Je Besteedt (WWJB).

2.1 Kenmerken van de scholieren

In tabel 1 staat de verdeling van Nederlandse scholieren naar leeftijd, geslacht en provincie. Op deze kenmerken is gewogen.

Inhoudsopgave

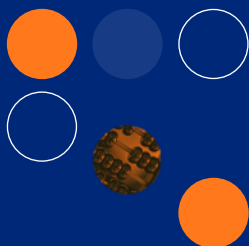
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

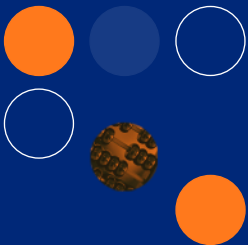
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 1: Kenmerken van scholieren in Nederland

		Aantal	%
Leeftijd	12 jaar	119.415	13
	13 jaar	184.854	20
	14 jaar	182.968	20
	15 jaar	180.687	20
	16 jaar	142.617	15
	17 jaar	81.211	9
	18 jaar	30.390	3
Geslacht	Jongens	461.343	50
	Meisjes	460.797	50
Provincie	Groningen	28.891	3
	Friesland	37.209	4
	Drenthe	28.865	3
	Overijssel	64.700	7
	Gelderland	116.175	13
	Utrecht	68.850	7
	Noord-Holland	142.696	16
	Zuid-Holland	190.928	21
	Zeeland	21.432	2
	Noord-Brabant	138.330	15
	Limburg	56.825	6
	Flevoland	25.085	3
Totaal		922142	100

Inhoudsopgave

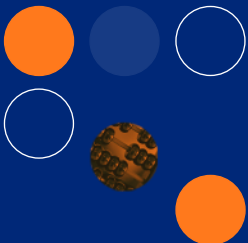
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

2.2 Toelichting bij de gegevens in dit rapport

Veel bedragen worden weergegeven inclusief of exclusief nullen. Als er exclusief nul staat betekent dit dat alleen de groep scholieren is beschreven die bepaald gedrag vertoont of een bepaalde activiteit uitvoert (bijvoorbeeld, geld uitgeeft aan een post). Staat er inclusief 0 dan gaat het om alle scholieren.

Bij vergelijkingen tussen schooltypen (vmbo, havo, vwo) zijn de analyses alleen gedaan voor scholieren van 15 en 16 jaar. Daarmee wordt voorkomen dat er indirect een leeftijdseffect wordt meegenomen in de vergelijking. Voor de leeftijd 15 en 16 jaar is gekozen, omdat jongere scholieren vaak in combinatieklassen zitten. Op het vmbo zijn scholieren als ze alles op tijd zouden afmaken rond hun 16de klaar.

Het resultaat in de tabellen wordt op de volgende wijze weergegeven:

Gewoon	Er zijn minimaal 50 waarnemingen per cel en de waarde verschilt significant van gemiddeld en binnen het kenmerk (bijvoorbeeld man ten opzichte van vrouw). Uitzondering zijn de percentages, die zijn wel weergegeven bij minder dan 50 waarnemingen
<i>Schuin gedrukt</i>	De waarneming verschilt niet significant.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de aantallen scholieren naar geslacht, leeftijd en schooltype per vragenlijst.

3. Inkomsten

Het inkomen van een scholier bedraagt gemiddeld 118 euro per maand. Bij het totale inkomen zijn de volgende posten meegenomen: zakgeld, kleedgeld en inkomsten uit bijbaantjes en vakantiewerk. De inkomsten uit vakantiewerk zijn omgerekend naar een maandbedrag.

De scholieren is gevraagd of zij nog andere eigen inkomsten hebben, bijvoorbeeld uit verkoop van tweedehands spullen of het bouwen van websites. Deze inkomsten zijn niet meegenomen in bovenstaand gemiddelde, omdat ze erg kunnen fluctueren. Het gemiddelde inkomen inclusief deze overige eigen inkomsten, bedraagt gemiddeld 125 euro per maand.

3.1 Totale inkomsten per maand naar geslacht en leeftijd

Tabel 2: Gemiddeld inkomen per maand, naar leeftijd (inclusief 0) (n=3.896)

	Jongens €	Meisjes €	Totaal €
12 jaar	33	41	37
13 jaar	89	69	80
14 jaar	99	85	93
15 jaar	118	126	122
16 jaar	172	174	173
17 jaar	223	208	215
18 jaar	265	263	263
Totaal	118	119	118

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

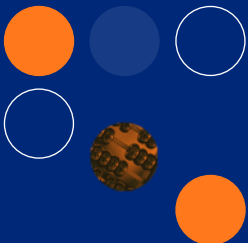
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

3.2 Totale inkomsten per maand naar schoolniveau

Scholieren van 15 en 16 jaar in de derde klas havo/vwo hebben gemiddeld het laagste inkomen.

Tabel 3: Gemiddelde inkomsten per maand van 15- en 16-jarigen, naar schoolniveau (inclusief 0) (n=1.373)

Schoolniveau	Totaal €
Vmbo	150
Havo/vwo klas 3	107
Havo	172
Vwo	136
Totaal	145

3.3 Inkomstenbronnen per maand naar geslacht

Veel meer meisjes dan jongens krijgen kleedgeld. Meisjes krijgen gemiddeld 6 euro per maand minder kleedgeld dan jongens.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 4: Percentage scholieren met een inkomstenbron en gemiddelde inkomsten per maand per bron, naar geslacht (exclusief 0) (n=3.896)

	Jongens %	Meisjes %	Totaal %	Jongens €	Meisjes €	Totaal €
Zakgeld	88	87	88	27	26	26
Kleedgeld	32	50	41	65	59	61
Bijbaantje	40	45	42	178	140	157
Vakantiewerk	39	37	38	29	24	27

3.4 Inkomstenbronnen per maand naar leeftijd

De inkomsten uit bijbaantjes en vakantiewerk nemen toe met de leeftijd, maar het percentage scholieren dat zakgeld krijgt van hun ouders neemt af met de leeftijd. Van de 12- en 13-jarigen krijgt 94 procent zak- en/of kleedgeld van de ouders, van de 18-jarigen krijgt 67 procent geld van de ouders. Het percentage scholieren dat kleedgeld krijgt, neemt toe tot 17 jaar, waarna het weer afneemt.

Tabel 5: Percentage scholieren met een inkomstenbron, naar leeftijd (n=3.896)

	12 jaar %	13 jaar %	14 jaar %	15 jaar %	16 jaar %	17 jaar %	18 jaar %	Totaal %
Zakgeld	92	92	90	87	87	80	58	88
Kleedgeld	26	34	36	47	54	56	43	41
Bijbaantje	12	27	36	49	65	69	66	42
Vakantiewerk	25	27	30	37	54	60	64	38

Inkomsten lopen op naarmate scholieren ouder worden. Het gemiddelde bedrag dat de werkende scholieren van 13 jaar verdienen, is hoger dan dat van de werkende scholieren van 15 jaar. Een mogelijke verklaring is dat op 13- en 14-jarige leeftijd maar een beperkt deel van de scholieren al werkt. De scholieren die op jonge leeftijd gaan werken, zijn wellicht meer gedreven. Ook zijn het andere soorten bijbaantjes die scholieren tot 15 jaar kunnen doen. Vanaf 15 jaar kunnen scholieren

Inhoudsopgave

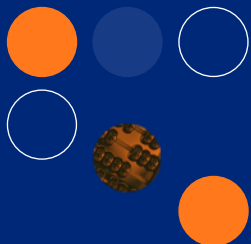
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

bijvoorbeeld gaan werken achter de kassa. Een mogelijke verklaring is dat de scholieren hiermee per jongere minder verdienen. Hoofdstuk 4 gaat dieper in op de bijbaantjes van scholieren.

Tabel 6: Gemiddelde inkomsten per maand per inkomstenbron, naar leeftijd (exclusief 0)

	12 jaar €	13 jaar €	14 jaar €	15 jaar €	16 jaar €	17 jaar €	18 jaar €	Totaal €
Zakgeld (n=3.387)	18	22	24	31	31	33	46	26
Kleedgeld (n=1.591)	42	60	60	65	62	66	69	61
Bijbaantje (n=1.492)	99	147	138	129	161	195	267	157
Vakantiewerk (n=1.467)	4	11	16	24	31	45	69	27

3.5 Kleedgeld

Kleedgeld is nog altijd minder gebruikelijk dan zakgeld. Het Nibud vindt kleedgeld belangrijk en wil graag weten wat de reden is dat de ouders kleedgeld geven. Bij kleedgeld is daarom ook gevraagd waarom scholieren kleedgeld van hun ouders ontvangen. Een groot deel van de scholieren geeft aan dat zij er zelf om hebben gevraagd.

Inhoudsopgave

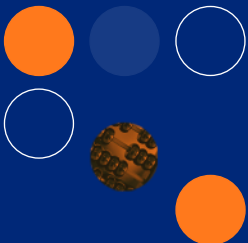
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 7: Belangrijkste reden waarom scholier kleedgeld krijgt (n=1.598)

	%
Mijn ouders vinden dat ik zelfstandig genoeg ben	34
Ik heb er zelf om gevraagd	31
Ik weet het niet	12
Omdat mijn broer(s) en/of zus(sen) ook kleedgeld krijgen	8
Anders	5
Mijn ouders vonden dat ik te veel uitgaf en geven daarom een vast bedrag	5
Om te leren omgaan met geld	4
Handig/makkelijk	1
Omdat vrienden het ook krijgen	1

36 procent van de scholieren met kleedgeld legt het geld apart voor het aankopen van kleding. 38 procent heeft het geld gewoon op de rekening of in de portemonnee.

Tabel 8: Gebruik kleedgeld door scholieren met kleedgeld (n=1.598)

	%
Ja, dat geld leg ik apart voor als ik kleding ga kopen	36
Meestal wel, tenzij ik echt iets moet kopen en verder geen geld heb	25
Nee, dat geld staat gewoon op mijn rekening/zit in mijn portemonnee	38

Inhoudsopgave

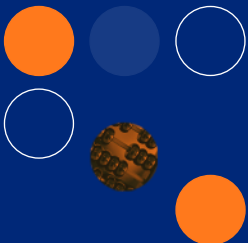
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Scholieren die kleedgeld krijgen, maken meer dan scholieren zonder kleedgeld wel eens een overzicht van hun inkomsten en uitgaven.

Tabel 9: Frequentie van het maken van een overzicht van inkomsten en uitgaven, naar wel of geen kleedgeld (n=3.896)

	Geen kleedgeld %	Wel kleedgeld %	Totaal %
Vaak een overzicht	10	16	13
Soms een overzicht	40	46	43
Nooit een overzicht	49	38	45

3.6 Geen zakgeld en/of kleedgeld

12 procent van de scholieren krijgt geen zakgeld, meer dan de helft van die groep heeft het vroeger wel gekregen.

Tabel 10: Percentage scholieren zonder zakgeld, met de vraag of zij dit in het verleden wel hebben ontvangen (n=485)

	%
In het verleden wel zakgeld	54
In het verleden geen zakgeld	41
Weet ik niet meer	5

Aan de scholieren die vroeger wel zakgeld kregen, maar nu niet meer is gevraagd waarom hun ouders zijn gestopt. De meest genoemde redenen hebben ermee te maken dat de scholier óf kleedgeld kreeg, óf een bijbaan had of moest nemen.

Inhoudsopgave

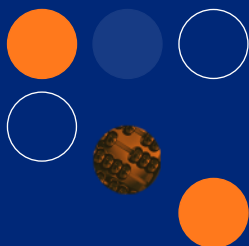
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 11: Reden waarom scholieren geen zakgeld meer ontvangen (n=260)

	%
Omdat ik kledinggeld ging krijgen	19
Ze vonden dat ik oud genoeg was om zelf geld te verdienen	19
Ze vonden het niet nodig, omdat ik zelf genoeg geld verdien	19
Ze vonden het niet meer nodig, omdat zij al genoeg voor mij betalen	11
Ik vond het zelf niet meer nodig	8
Ze hadden niet voldoende geld om het nog te geven	7
Anders	5
Ik weet niet waarom ze zijn gestopt	4
Omdat ik alles krijg wat ik nodig heb	3
Omdat ik de tegemoetkoming scholieren of kinderbijslag ben gaan ontvangen	2
Omdat ze mijn telefoonrekening zijn gaan betalen	2
Omdat mijn ouders het steeds vergaten	1
Omdat andere ouders waren gestopt met zakgeld geven	1

Inhoudsopgave

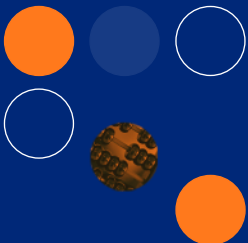
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Aan de scholieren die geen kleedgeld ontvangen, is gevraagd of zij weten waarom ze geen kleedgeld krijgen. Dat er thuis nooit over nagedacht is, is de meest genoemde reden.

Tabel 12: Reden waarom scholieren geen kleedgeld ontvangen (n=2.297)

	%
Geen reden. Mijn ouders en ik hebben daar nooit over nagedacht	37
Ik wil het zelf niet	26
Mijn ouders vinden mij daar nog te jong voor	10
mijn ouders betalen alles	9
Mijn ouders vinden dat te veel gedoe	5
Anders	5
Mijn ouders denken dat ik dat ik dan te veel geld aan kleding ga uitgeven	3
Mijn ouders hebben daar geen geld voor	2
Mijn ouders zijn bang dat ik het kleedgeld aan andere zaken uitgeef	1
Ik krijg de kinderbijslag/zakgeld/tegemoetkoming scholieren et cetera hiervoor	1
Het is niet nodig	1
Het is leuk om samen te winkelen	1
Ik verdien zelf al genoeg	1

Inhoudsopgave

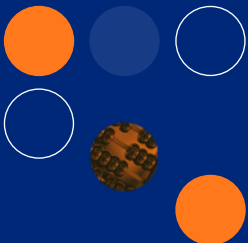
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Een kwart van de scholieren zonder kleedgeld geeft aan dit zelf niet te willen hebben. Hen is gevraagd naar de reden hiervoor. Een derde van deze scholieren wil het zelf niet, omdat zij dan verwachten minder te zullen krijgen. 5 procent (n=28) geeft aan dat ze het leuk vinden om met hun moeder te shoppen.

Tabel 13: Reden waarom scholieren aangeven 'ik wil zelf geen kleedgeld' (n=578)

	%
Je krijgt dan minder	31
Ik krijg al mijn kleren betaald (als ik iets wil)	16
Makkelijk/handig (hoef ik zelf niet te kopen, hoef ik niet op vast budget te letten)	16
Onnodig	11
Overige redenen	11
Ik koop bijna niks/wil niks aan kleding besteden	6
Het is leuk om met m'n moeder te shoppen	5
Verleidingen zijn te groot (dan te snel op)	3
Ik wil/kan mijn kleding zelf betalen	1

3.7 Vergelijking met 2010-2011

Het inkomen van de scholier is de afgelopen twee jaar licht gestegen. In 2010-2011 had een scholier gemiddeld 103 euro per maand te besteden; nu is dat 15 euro meer. Het percentage scholieren met zakgeld en het percentage scholieren met een bijbaantje is gelijk gebleven. Iets meer scholieren hebben kleedgeld gekregen ten opzichte van 2010-2011.

Inhoudsopgave

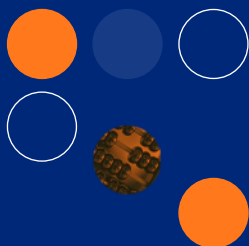
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 14: Vergelijking inkomsten 2010-2011 (n=10.402) en 2012-2013 (n=3.896)

	Totaal 2010-2011 €	Totaal 2010-2011 %	Totaal 2012-2013 €	Totaal 2012/2013 %
Zakgeld	24	88	26	88
Kleedgeld	62	35	61	41
Bijbaantje	117	42	157	42
Vakantiewerk	25	49	27	38
Totaal	103		118	

4. Bijbaantjes en vakantiewerk

In tabel 15 staat het percentage scholieren met een bijbaantje en/of vakantiewerk. Het vakantiewerk vond plaats in de schoolvakantie van 2012.

Tabel 15: Percentage scholieren met een bijbaantje en vakantiewerk (n=3.896)

		Baantje %	Vakantiewerk %
Leeftijd	12 jaar	12	25
	13-14 jaar	32	29
	15-16 jaar	56	45
	17-18 jaar	68	61
Geslacht	Jongens	40	39
	Meisjes	45	37
Onderwijsniveau (n=1.373)	Bovenbouw vmbo	49	39
	Havo/vwo klas 3	45	35
	Bovenbouw havo	66	57
	Bovenbouw vwo	62	46
Totaal		42	38

4.1 Top 5 bijbaantjes tijdens de schoolweken

Oppassen is het populairste bijbaantje bij de werkende meisjes. Bij jongens staat dit bijbaantje niet in de top 5: 10 procent van de werkende jongens past op. Karweitjes en klusjes staan bij meisjes niet in de top 5: 5 procent van de meisjes heeft zo'n bijbaantje.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 16: Top 5 bijbaantjes in schoolweken, naar geslacht (exclusief 0) (n=1.590)

Jongens	%	Meisjes	%	Totaal	%
Krant bezorgen	32	Babysitten	43	Babysitten	27
Werken in supermarkt	22	Krant bezorgen	19	Krant bezorgen	25
Karweitjes	21	Werken in supermarkt	17	Werken in supermarkt	19
Werken bij boer	11	Werken in horeca	14	Karweitjes	13
Werken in horeca	11	Werken in winkel	14	Werken in horeca	13

Met de leeftijd verschuift het type bijbaantje dat veel van de werkende scholieren hebben. Dit komt mede doordat jonge scholieren nog niet al het werk mogen doen. Vanaf 13 jaar mogen ze officieel een bijbaan hebben. Bij jongere scholieren staat de krant bezorgen op 1. De krant bezorgen is in de oudere leeftijden niet meer de populairste bijbaan, bij de scholieren van 17- 18 jaar is hij zelfs uit de top 5 verdwenen.

Tabel 17: Top 5 bijbaantjes in schoolweken, naar leeftijd (exclusief 0) (n=1.590)

12 jaar	%	13-14 jaar	%	15-16 jaar	%	17-18 jaar	%
Krant bezorgen	37	Krant bezorgen	45	Babysitten	26	Werken in supermarkt	30
Babysitten	33	Babysitten	32	Werken in supermarkt	26	Babysitten	22
Karweitjes	21	Karweitjes	19	Krant bezorgen	19	Werken in horeca	20
Werken bedrijf ouders	13	Werken bij boer	9	Werken in horeca	16	Werken in winkel	17
Schoonmaakwerk	12	Schoonmaakwerk	8	Werken in winkel	14	Karweitjes	9

4.2 Uren per bijbaantje

In de vragenlijst wordt naast het type bijbaantje gevraagd naar het aantal uren dat de scholier aan het bijbaantje besteedt. Met deze gegevens is berekend hoeveel uren een scholier gemiddeld per week werkt. Dit is alleen berekend voor de

Inhoudsopgave

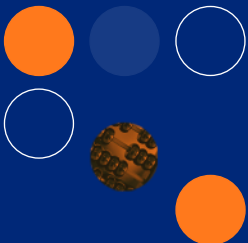
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

scholieren die een bijbaantje hebben of die hebben opgegeven dat zij klusjes en karweitjes doen. Gemiddeld zijn scholieren 8 uur per week bezig met hun bijbaan.

Tabel 18: Aantal uren per week dat scholier met bijbaan werkt (exclusief 0) (n=1.590)

		Baantje (uren per week)
Leeftijd	12 jaar	7
	13-14 jaar	6
	15-16 jaar	8
	17-18 jaar	10
Geslacht	Jongens	9
	Meisjes	7
Onderwijsniveau (n=754)	Bovenbouw vmbo	10
	Havo/vwo klas 3	6
	Bovenbouw havo	9
	Bovenbouw vwo	7
Totaal		8

4.3 Vergelijking met 2010-2011

Scholieren hebben even vaak een bijbaan als twee jaar geleden. Wel werken ze nu gemiddeld een uur per week meer. In de top 5 van bijbaantjes valt vooral op dat meer scholieren karweitjes en klusjes doen. Werken in de supermarkt is iets minder populair.

5. Bijhouden & bankzaken

Ruim de helft van de scholieren heeft overzicht over hun geldzaken. 56 procent van de scholieren zet zijn inkomsten en uitgaven wel eens op een rij. 13 procent doet het vaak en 43 procent nooit.

Tabel 19: Percentage scholieren dat zijn inkomsten en uitgaven op een rij zet (n=3.896)

		Vaak %	Soms %	Nooit %
Geslacht	Jongens	13	37	48
	Meisjes	12	46	41
Leeftijd	12 jaar	11	43	46
	13-14 jaar	10	40	50
	15-16 jaar	14	44	42
	17-18 jaar	19	46	35
Totaal scholieren		13	43	45

Aan de scholieren is gevraagd waarom ze hun inkomsten en uitgaven op een rij zetten. De vraag is gesteld als een open vraag, er zijn hele diverse antwoorden binnengekomen. Meest genoemd zijn:

- overzicht (30 procent)
- om te weten hoeveel ik nog op de rekening heb en kan besteden (27 procent)
- om te sparen (6 procent).

Voor scholieren die geen inkomsten en uitgaven bijhouden zijn de belangrijkste redenen:

- het kost me teveel tijd/geen zin in (22 procent).
- ik heb te weinig uitgaven (15 procent)
- niet nuttig (14 procent).

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

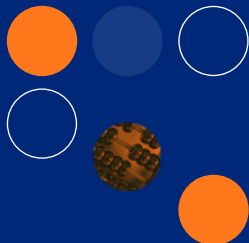
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Ook is de open vraag gesteld wat voor scholieren de belangrijkste aanleiding is om een overzicht te gaan maken. 20 procent doet dat bij grote uitgaven, 24 procent heeft geen specifieke aanleiding, maar doet het regelmatig, 6 procent als er inkomsten binnenkomen.

29 procent van de scholieren geeft aan dat zij belangrijke papieren niet meteen kunnen terugvinden.

Tabel 20: Belangrijke papieren bewaren (n=3.896)

	Helemaal mee oneens %	Mee oneens %	Neutraal %	Mee eens %	Helemaal mee eens %
Ik kan belangrijke papieren (zoals loonstrookjes, garantiebewijzen) direct terugvinden	9	20	31	27	14

5.1 Een eigen pinpas

Bijna alle scholieren hebben een bankrekening (99 procent). 89 procent van de scholieren heeft een eigen pinpas. 6 procent van de scholieren die geen pinpas hebben, geeft aan dat hun ouders ze te jong vinden voor een eigen pinpas. Met het toenemen van de leeftijd hebben meer scholieren een eigen pinpas.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

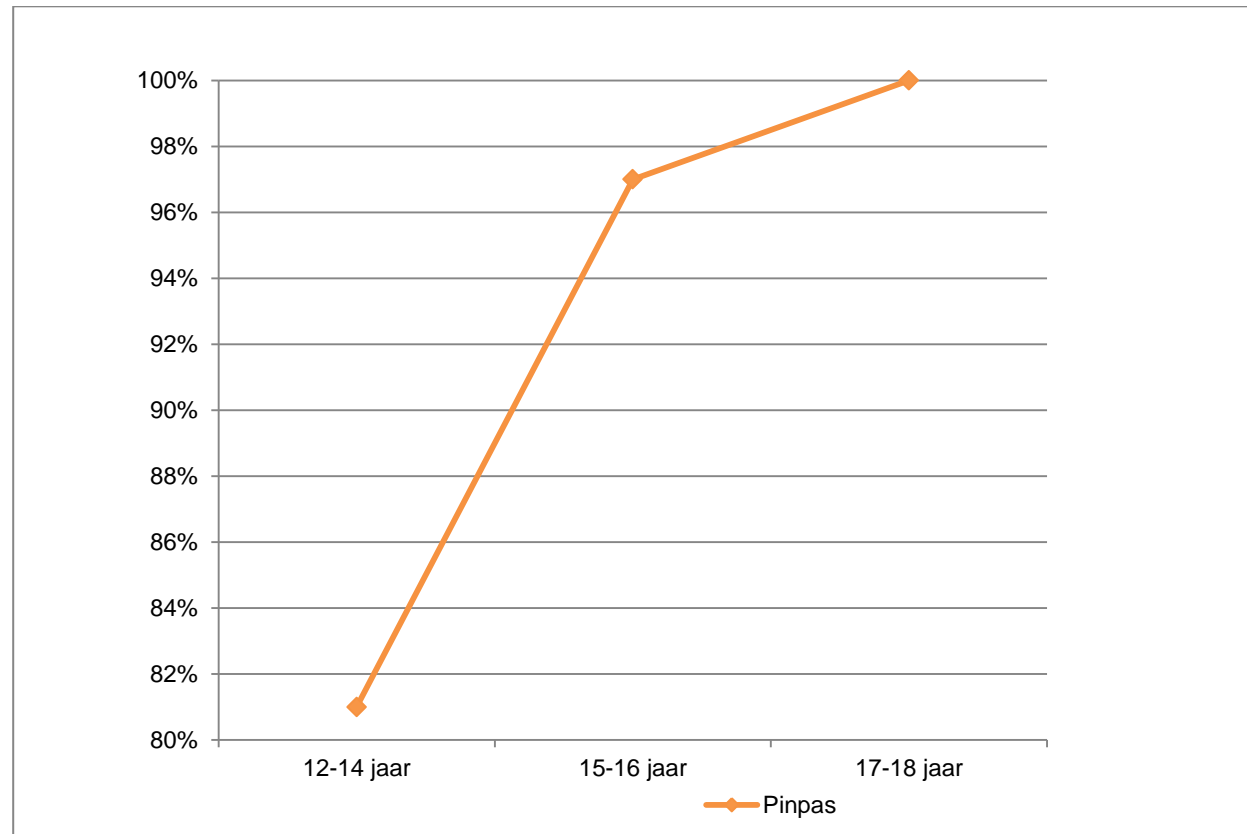
Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 21: Percentage scholieren met een eigen pinpas, naar leeftijd (n=1.198)

82 procent van de scholieren met een pinpas doet zelfstandig aankopen met de pinpas. Meisjes doen vaker zelfstandig aankopen (85 procent) dan jongens (79 procent). 6 procent doet alleen aankopen met de pinpas als hun ouders erbij aanwezig zijn, dat zijn voornamelijk de jongere scholieren. Er is ook een verschil naar opleidingsniveau: van de 15- en 16-jarige scholieren op het vmbo met een eigen pinpas doet 84 procent zelfstandig aankopen, van de leeftijdsgenoten op de havo 96 procent en van de vwo-scholieren 92 procent.

De meeste scholieren geven aan rond hun 12de een pinpas te hebben gekregen.

Inhoudsopgave

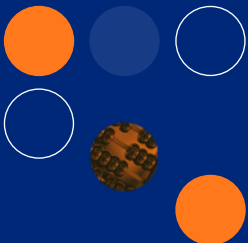
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Bijna alle scholieren pinnen op een veilige manier. Scholieren houden hun pincode voor zichzelf, 3 procent heeft zijn pincode aan vrienden gegeven.

Tabel 22: Stellingen veilig pinnen (n=1.063)

	Eens %	Oneens %	nvt %
Als ik pin, kunnen anderen zien wat ik intoets	2	88	10
Ik heb vrienden die mijn pincode weten	3	91	6
Ik laat klasgenoten/vrienden wel eens met mijn pinpas betalen	2	91	8

5.2 Internetbankieren

Van de scholieren die een bankrekening hebben, regelt 59 procent zijn bankzaken via internet. 38 procent internetbankiert zelfstandig en 21 procent samen met zijn ouders. Naarmate scholieren ouder worden regelen ze vaker de bankzaken online.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

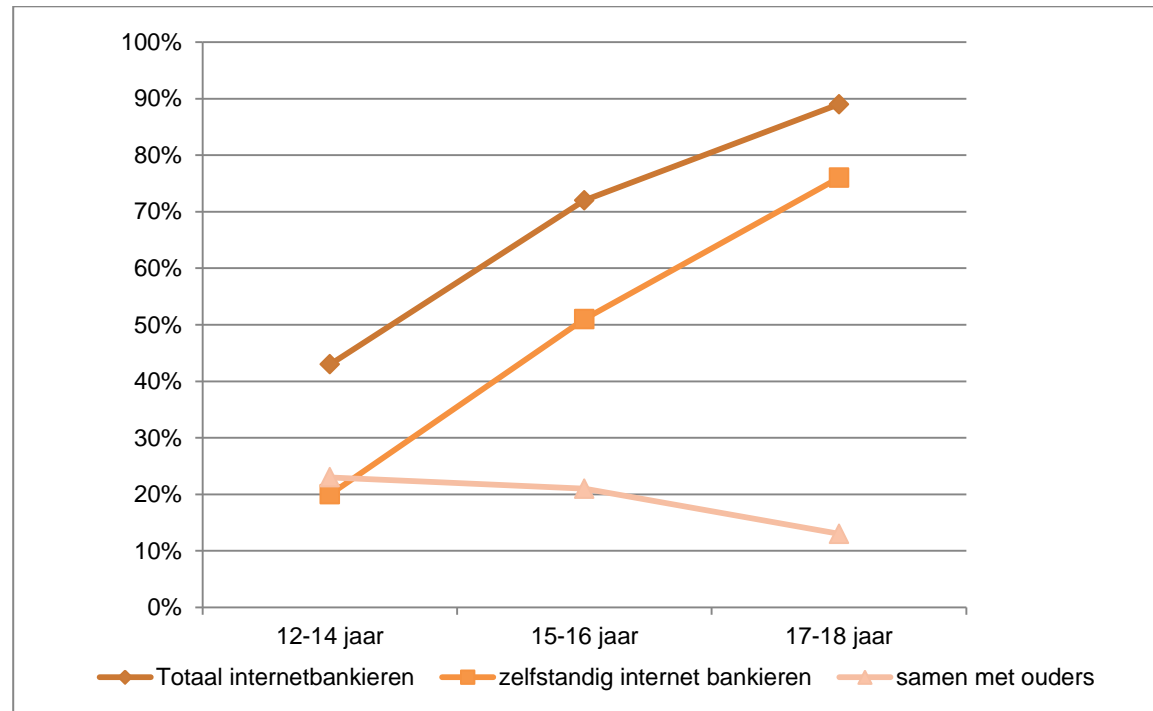
Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 23: Percentage scholieren met een bankrekening dat internetbankiert, naar leeftijd (n=1.173)

5.3 Waarom internetbankieren

Hoe ouder de scholier wordt, hoe meer redenen zij opgeven waarvoor ze het internetbankieren gebruiken. Het controleren van het saldo is voor alle leeftijden de belangrijkste reden. Geld overmaken wordt een belangrijker doel van internetbankieren naarmate de scholier ouder wordt.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 24: Redenen waarom scholieren internetbankieren (n=693)

	12-14 jaar %	15-16 jaar %	17-18 jaar %	Totaal %
Saldo controleren	88	91	97	91
Om rekeningen te betalen	28	40	56	38
Geld overmaken tussen eigen bank- en spaarrekening(en)	53	58	75	59
Geld overmaken naar vrienden, ouders, familie	55	79	87	71
Anders	3	0	1	1

Jongens en meisjes gebruiken internetbankieren even vaak voor het controleren van het saldo. Meer meisjes dan jongens gebruiken internetbankieren om geld over te maken naar vrienden en ouders (76 tegen 66 procent).

5.4 Waarom niet internetbankieren

Scholieren hebben verschillende redenen om geen gebruik te maken van internetbankieren.

Tabel 25: Redenen waarom scholieren niet internetbankieren (n=482)

	%
Ik heb geen eigen bankrekening	2
Ik snap niet hoe het werkt	20
Ik mag niet van mijn ouders	21
Ik heb het nog niet nodig	41
Dat mag/kan nog niet bij mijn bank	18
Ik heb er geen behoefte aan	39
Anders	5

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Bij de meisjes zegt 43 procent nog geen behoefte te hebben aan internetbankieren, bij de jongens is dat 35 procent. Jongere scholieren tot en met 14 jaar geven meer dan gemiddeld aan dat ze niet mogen internetbankieren van hun ouders (23 procent).

5.5 Veilig internetbankieren

Scholieren die internetbankieren letten goed op of de internetpagina er vertrouwd uitziet.

Tabel 26: Stellingen internetbankieren, onder degenen die zelfstandig of met ouders samen internetbankieren (n=693)

	Eens %	Oneens %	Nvt %
Ik let altijd op of de pagina voor het internetbankieren er zo uitziet als ik gewend ben	81	12	7
Ik kijk altijd goed of mailtjes van de bank ook echt van de bank afkomstig zijn	71	9	20
Als ik stop met internetbankieren, log ik op de officiële manier uit	84	12	4
Ik heb wel eens mijn inloggegevens (inlognaam en wachtwoord) van internetbankieren per mail aan iemand verstuurd	1	92	6

66 procent van de scholieren kent het woord 'skimmen'¹ en 48 procent van de scholieren kent het begrip 'phishing'². 32 procent is bekend met 'malware'³. 'Geldezels'⁴ zijn minder bekend, slechts 17 procent kent dit begrip. 24 procent van de scholieren geeft aan geen van deze begrippen te kennen.

5.6 Vergelijking met 2010-2011

Het gebruik van internetbankieren is behoorlijk toegenomen ten opzichte van 2010-2011 (toen: 45 procent, nu 59 procent). In dit hoofdstuk zijn veel nieuwe vragen aan de scholieren voorgelegd. Een vergelijking met andere vragen is daarom niet mogelijk.

¹ Skimmen gebeurt bij een pinautomaat. Criminelen kopiëren de magneetstrip van een pinpas en kijken stiekem mee om achter de pincode te komen. Zo kunnen ze later de pinpas namaken en ermee gaan pinnen.

² Mailtjes die van de bank lijken te komen, waarin wordt gevraagd om een wachtwoord of inlogcodes. Deze mailtjes zijn meestal afkomstig van internetcriminelen die achter bankgegevens proberen te komen. Dat heet phishing. De bank vraagt nooit om je wachtwoord en/of inlogcodes.

³ Malware is schadelijke software die onopgemerkt op de computer wordt geïnstalleerd zodat criminelen het internetbankieren kunnen beïnvloeden.

⁴ Geldezels zijn personen die tegen betaling hun pinpas en pincode uitlenen. De rekening wordt dan gebruikt om geld wit te wassen. Jongeren die hieraan meewerken zijn strafbaar, zij worden geldezels genoemd.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

6. Uitgaven

Gemiddeld geven jongens meer geld uit dan meisjes; dit is bij alle leeftijden het geval. Het verschil ligt tussen de 11 en 43 euro, afhankelijk van de leeftijd. Leerlingen op het vwo geven duidelijk minder geld uit dan vmbo'ers van dezelfde leeftijd.

De hoogte van de gemiddelde uitgaven zijn berekend door de scholieren te vragen hoeveel zij uitgeven aan verschillende uitgavenposten. Deze bedragen zijn bij elkaar opgeteld. Als we aan de scholieren direct vragen wat zij totaal per maand uitgeven dan geeft een derde aan dit niet te weten.

Tabel 27: Gemiddelde uitgaven per maand (inclusief 0) (n=3.841)

		Gemiddelde €
Leeftijd	12 jaar	46
	13 jaar	60
	14 jaar	88
	15 jaar	94
	16 jaar	119
	17 jaar	139
	18 jaar	207
Geslacht	Jongens	99
	Meisjes	85
Schoolniveau (n=1.364)	Bovenbouw vmbo	142
	Havo/vwo klas 3	83
	Bovenbouw havo	105
	Bovenbouw vwo	79
Totaal		92

Gemiddeld houdt een scholier 27 euro per maand over. De mediaan ligt lager, namelijk op 10 euro per maand.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

6.1 De meest voorkomende uitgavenposten

In de tabel hieronder staat de top 10 van posten waar scholieren hun geld aan besteden. De eerste kolom is het percentage scholieren dat geld besteedt aan de betreffende uitgavenpost. In de tweede kolom staat het gemiddelde bedrag dat zij hier per maand aan besteden. 71 procent van de scholieren geeft geld uit aan snoep en snacks, maar het meeste geld gaat naar kleding en schoenen. Scholieren die geld uitgeven aan kleding en schoenen, besteden hier gemiddeld 45 euro per maand aan.

Tabel 28: Top 10 uitgavenposten van scholieren (n=3.896)

	Scholieren die hier geld aan uitgeven %	Gemiddelde uitgaven per maand (excl. 0) €
Snoep en snacks	71	17
Cadeaus	65	9
Kleding en schoenen	58	45
Mobiele telefoon (verbruikskosten)	55	13
Persoonlijke verzorging	53	10
Uitgaan, bioscoop, cabaret	52	16
Drinken	45	21
Sieraden en accessoires	44	8
Lunch	41	21
Recreatie, dagje weg	35	9

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

6.2 De hoogste bestedingen per uitgavenpost

In tabel 29 staat de top 5 van uitgavenposten waar scholieren de hoogste bedragen aan besteden. Dit zijn niet de posten waar de meeste scholieren geld aan besteden; in de top 5 staan vier posten waar minder dan 10 procent van de scholieren geld aan besteedt.

Tabel 29: Top 5 uitgavenposten met hoogste uitgaven per maand (n=3.896)

	Gemiddelde uitgaven per maand (excl. 0) €	Scholieren die hier geld aan uitgeven %
Kleding en schoenen	45	58
Verzekering (brommer, mobiele telefoon)	40	3
Roken	38	6
Contributies (bijv. voor sport/muziekles)	30	6
Andere uitgaven	27	5

6.3 Verschillen in bestedingen tussen jongens en meisjes

Onder zowel jongens als meisjes is 'snoep en snacks' de meest populaire uitgavenpost. Verder hebben jongens en meisjes volledig andere voorkeuren. Van alle jongens geeft 13 procent geld uit aan sieraden en accessoires en 27 procent aan persoonlijke verzorging, terwijl driekwart van de meisjes hier geld aan uitgeeft. Slechts 7 procent van de meisjes geeft geld uit aan (spel)computers en games tegen 47 procent van de jongens. De op drie na meest voorkomende uitgavenpost voor de jongens is de mobiele telefoon (51 procent). Van de meisjes geeft 59 procent hier geld aan uit. Hoewel meer meisjes dan jongens hier geld aan uitgeven, valt de mobiele telefoon bij de meisjes net buiten de top 5. Meisjes geven aan veel dingen een beetje geld uit en jongens aan een paar dingen veel geld.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 30: Top 5 uitgavenposten, naar geslacht

Jongens	%	Meisjes	%
Snoep en snacks	74	Cadeaus	77
Cadeaus	54	Kleding en schoenen	76
Drinken	53	Persoonlijke verzorging	75
Mobiele telefoon (verbruikskosten)	51	Sieraden en accessoires	70
(Spel)computer, games en/of andere computeraccessoires	47	Snoep en snacks	68

Jongens die geld uitgeven aan een uitgavenpost, besteden hier gemiddeld meer aan dan meisjes. Dit geldt ook voor uitgavenposten waar relatief meer meisjes geld aan uitgeven, bijvoorbeeld sieraden en accessoires. Er is één uitzondering; meisjes die betaalde apps kopen geven daar gemiddeld 7 euro aan uit, jongens 4 euro.

Meestal is het verschil in de hoogte van de uitgaven maar een paar euro per uitgavenpost die jongens meer besteden dan meisjes. Uitgaven waar het verschil meer dan 10 euro per maand is, staan weergegeven in tabel 31.

Tabel 31: Uitgavenposten met verschil groter dan 10 euro tussen jongens en meisjes

Uitgavenpost	Jongens (excl. 0) €	Meisjes (excl. 0) €	Verskil €
Abonnementen (bijv. op tijdschriften)	29	9	20
Roken	45	29	17
Schoolspullen en schoolboeken	23	7	16
Huisdier(en)	20	9	11
Alcohol in de supermarkt (niet tijdens het uitgaan)	21	10	11

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

6.4 Verschillen in bestedingen tussen leeftijden

Naarmate scholieren ouder worden gaan ze aan andere zaken geld uitgeven. Snoep en snacks staan echter bij elke leeftijd in de top 5, evenals cadeaus. Voor scholieren vanaf 15 jaar wordt uitgaan een belangrijke uitgavenpost. Voor 17- en 18-jarigen komt alcohol er als een belangrijke uitgavenpost bij.

Tabel 32: Top 5 uitgaven, naar leeftijd

12 jaar	%	13-14 jaar	%
Snoep en snacks	69	Snoep en snacks	69
Cadeaus	55	Cadeaus	59
Drinken	40	Kleding en schoenen	46
Sieraden en accessoires	40	Mobiele telefoon (verbruikskosten)	45
Persoonlijke verzorging	39	Persoonlijke verzorging	43

15-16 jaar	%	17-18 jaar	%
Snoep en snacks	73	Uitgaan, bioscoop, café	81
Cadeaus	70	Snoep en snacks	80
Kleding en schoenen	69	Cadeaus	77
Mobiele telefoon (verbruikskosten)	63	Kleding en schoenen	76
Uitgaan, café, discotheek, bioscoop	62	Alcoholische dranken	72
Persoonlijke verzorging	62		

6.5 Mobiele telefoon

Van alle scholieren heeft 97 procent een mobiele telefoon. Er is weinig verschil in leeftijd. Wel hebben 12-jarigen vaker een prepaid abonnement dan 17- en 18-jarigen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 33: Type abonnement, naar leeftijd (n=3.896)

	12 jaar %	13-14 jaar %	15-16 jaar %	17-18 jaar %	Totaal %
Ja, ik heb een prepaid	60	58	50	39	53
Ja, ik heb een abonnement met mobiel	20	24	32	42	29
Ja, ik heb een sim only abonnement	16	14	16	18	15
Nee	4	5	3	1	3

Van de scholieren met een mobiele telefoon heeft 76 procent een telefoon met internet. Het type telefoon en de abonnementssoort verschilt per leeftijd. Meer dan de helft van de 17- en 18-jarigen met mobiele telefoon heeft een smartphone met internetabonnement of prepaid internet. Bij de 12-jarigen met mobiel is dat 30 procent. Omgerekend naar alle scholieren heeft 74 procent een telefoon met internet.

Tabel 34: Type mobiele telefoon, naar leeftijd (n=3.760)

	12 jaar %	13-14 jaar %	15-16 jaar %	17-18 jaar %	Totaal %
Een 'gewone' telefoon	27	20	19	18	20
Een smartphone, zonder internetabonnement (alleen wifi)	38	41	33	24	36
Een smartphone met internetabonnement/prepaid internet	30	35	46	57	41
Een smartphone, onbekend met of zonder internetabonnement	2	2	1	0	1
Anders, namelijk	3	2	2	1	2

Inhoudsopgave

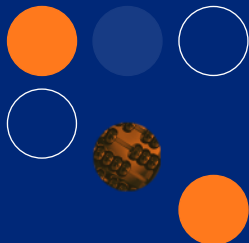
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Iets meer jongens dan meisjes hebben geen mobiele telefoon (5 tegen 2 procent). Er is geen verschil tussen de jongens en meisjes met een mobiele telefoon in het type toestel dat ze hebben. 4 procent van de scholieren in de bovenbouw van het vmbo heeft geen mobiel, van de scholieren in de bovenbouw havo heeft 1 procent geen mobiele telefoon en van de scholieren in de bovenbouw vwo 2 procent. Scholieren in de bovenbouw vwo hebben vaker dan hun leeftijdsgenoten een gewone telefoon, namelijk 25 procent. Een smartphone met internetabonnement of prepaid internet komt bij hen minder voor, namelijk 37 procent.

6.6 Telefoonkosten

In tabel 35 staat hoe hoog de telefoonkosten zijn van scholieren, ongeacht wie deze betaalt. Gemiddeld verbruiken de scholieren die geld aan hun mobiele telefoon uitgeven 15 euro per maand. Scholieren die een mobiele telefoon met abonnement hebben, maken veel hogere kosten dan scholieren die een prepaidtelefoon hebben.

Inhoudsopgave

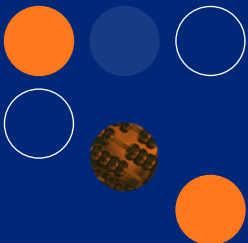
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 35: Mobiele verbruikskosten per maand (exclusief 0) (n=2.810)

		Gemiddelde €
Leeftijd	12 jaar	10
	13 jaar	13
	14 jaar	15
	15 jaar	16
	16 jaar	17
	17 jaar	20
	18 jaar	24
	Geslacht	Jongens
Meisjes		15
Schoolniveau (n=1076)	Vmbo bovenbouw	13
	Havo/vwo klas 3	20
	Havo bovenbouw	16
	Vwo bovenbouw	17
Type aansluiting	Prepaid	9
	Abonnement met mobiele telefoon	28
	Abonnement met sim-only	12
Type mobiele telefoon	Gewone telefoon	7
	Smartphone met wifi (geen internetabonnement)	8
	Smartphone met internetabonnement	24
Totaal		15

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

6.7 Wie betaalt wat?

Aan de scholieren is gevraagd wie bepaalde uitgavenposten betaalt: de scholier zelf of de ouders. Contributies voor sport en andere clubs/verenigingen komen in 81 procent van de gevallen voor rekening van de ouders. In bijna 1 op de 10 gevallen betalen de ouders de kosten van uitgaan.

Tabel 36: Percentage wie welke uitgaven betaalt (n=1.198)

	Ik betaal alles zelf %	Ik en mijn ouders betalen %	Mijn ouders betalen alles %	Ik geef hier geen geld aan uit %
Contributies voor sport, hobby en muziekles	2	5	81	11
Schoolspullen	4	16	79	1
Vakantie	6	24	60	10
Kleding en schoenen	18	33	48	1
Abonnementen	10	7	45	38
Uitstapjes	16	44	35	4
Cadeaus	40	42	17	0
Uitgaan	41	23	9	28
Snoep, snacks en drinken	53	26	9	12

Meer meisjes dan jongens betalen alles zelf. Van de meisjes betaalt 22 procent al hun kleding en schoenen zelf, tegen 15 procent van de jongens. Kleding wordt in 48 procent van de gevallen helemaal door de ouders betaald; dit geldt voor 60 procent van de jongens en 36 procent van de meisjes. Ook vakanties worden vaker door de meisjes zelf geheel of voor een deel betaald, 57 procent van de ouders van de meisjes betaalt de vakantie geheel, bij de jongens is dat 63 procent.

Tabel 37 laat zien dat er een verschil is in wie de uitgaven aan kleding betaalt tussen scholieren die wel en die geen kleedgeld ontvangen. Scholieren met kleedgeld moeten meer dan scholieren zonder kleedgeld zelf de uitgaven aan kleding helemaal zelf betalen, terwijl 7 op 10 scholieren zonder kleedgeld alle kleding door de ouders betaald krijgen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 37: Percentage wie uitgaven aan kleding betaalt, naar wel of geen ontvangst van kleedgeld (n=1.198)

	Geen kleedgeld %	Kleedgeld %	Totaal %
Ik betaal alles zelf	5	38	18
Ik en mijn ouders betalen	23	49	33
Mijn ouders betalen alles	71	13	48
Ik geef hier geen geld aan uit	1	0	1

De mobiele telefoonkosten zijn apart uitgevraagd. Scholieren die een mobiele telefoon hebben met abonnement krijgen hun telefoonkosten vaker volledig vergoed door hun ouders dan scholieren met een prepaidtoestel; 28 procent van de scholieren betaalt alle telefoonkosten zelf.

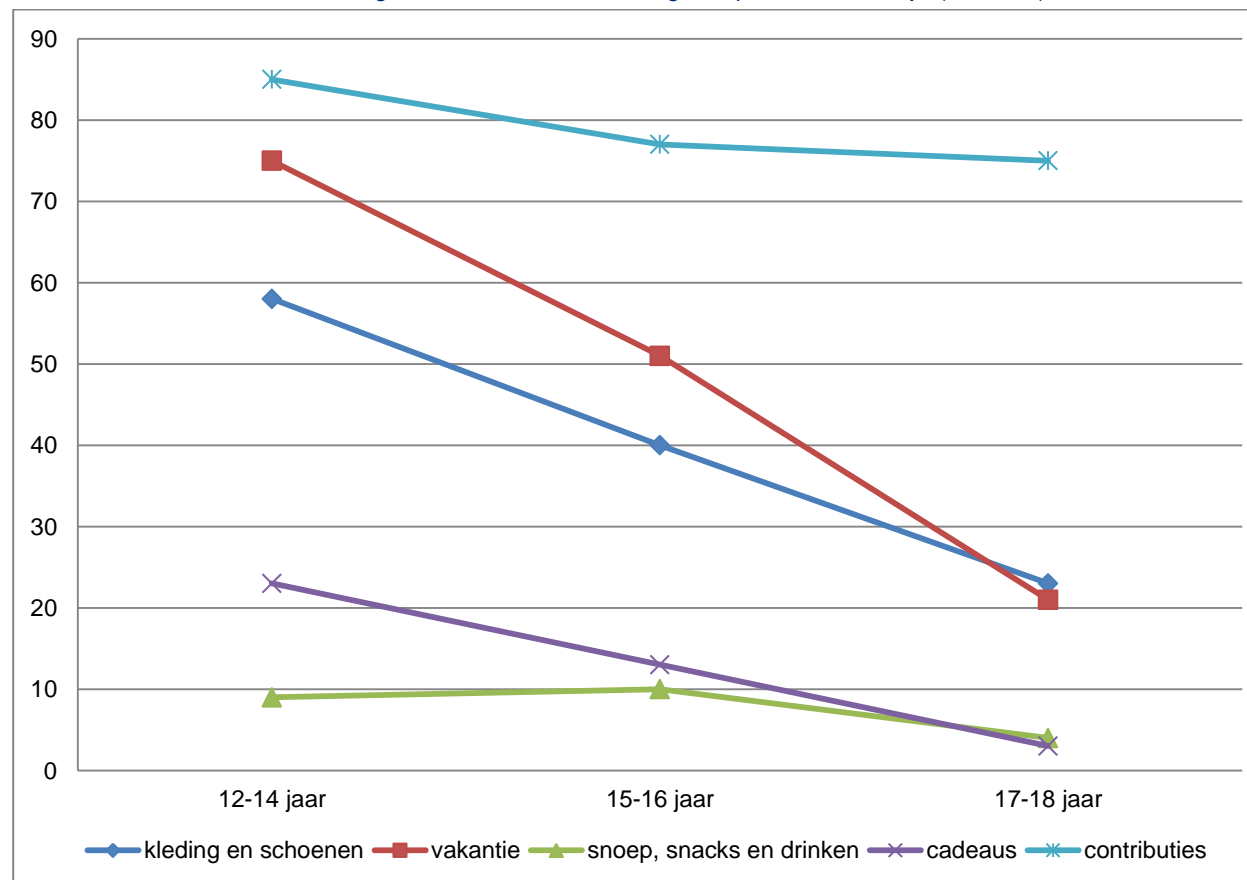
Tabel 38: Percentage wie uitgaven aan mobiele telefoon betaalt, naar type telefoonabonnement (n=3.760)

	Prepaid %	Abonnement met mobiele telefoon %	Sim-only abonnement %	Totaal %
Ik betaal alles zelf	37	16	22	28
Mijn ouders betalen alles	32	27	23	29
Mijn ouders betalen, tenzij ik het bedrag/tegoed overschrijd	12	41	40	25
Mijn ouders en ik betalen elk een deel	8	11	7	9
Ik krijg belgeld van mijn ouders	8	3	5	6
Anders	3	2	4	3

6.8 Wie betaalt wat naar leeftijd

Met het toenemen van de leeftijd daalt het percentage ouders dat de uitgaven volledig betaalt. Driekwart van de 12- tot en met 14-jarigen krijgt de vakanties vergoed door zijn ouders, tegen 21 procent van de 17- en 18-jarigen (gemiddeld 60 procent van alle scholieren). Van de 17- en 18-jarigen betaalt 20 procent de vakantie helemaal zelf, 50 procent betaalt een deel zelf en krijgt een deel vergoed door zijn ouders.

Tabel 39: Ouders die alle uitgaven betalen aan een uitgavenpost, naar leeftijd (n=1.198)

Met het toenemen van de leeftijd betalen meer scholieren hun telefoonkosten helemaal zelf.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

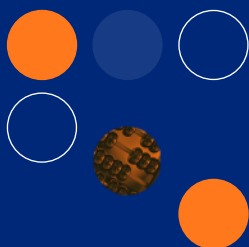
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 40: Betaling van de telefoonkosten, naar leeftijd (n=3.760)

	12 jaar %	13-14 jaar %	15-16 jaar %	17-18 jaar %	Totaal %
Ik betaal alles zelf	20	22	31	49	28
Mijn ouders betalen alles	30	36	26	17	29
Mijn ouders betalen, tenzij ik het bedrag/tegoed overschrijd	32	24	24	20	25
Mijn ouders en ik betalen elk een deel	8	8	11	8	9
Ik krijg geld voor de belkosten van mijn ouders	8	6	6	4	6
Anders	2	4	2	1	3

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Met het toenemen van de leeftijd kopen scholieren ook steeds vaker hun telefoon zelf.

Tabel 41: Betaling van de mobiele telefoon, naar leeftijd (n=3.760)

	12 jaar %	13-14 jaar %	15-16 jaar %	17-18 jaar %	Totaal %
Ik heb de oude telefoon van mijn vader, moeder, broer of zus	18	8	9	8	10
Ikzelf	16	30	35	46	32
Mijn ouders	19	24	18	12	20
Ik heb mijn telefoon cadeau gekregen (bijvoorbeeld voor verjaardag)	34	21	16	14	20
Ik heb een deel betaald en mijn ouders een deel	8	9	8	4	8
De telefoon zat bij mijn abonnement en ik hoefde niks bij te betalen	5	6	13	16	10
Van familie of kennis gekregen (opa, tante, oom etc)	0	1	1	0	1
Anders	0	1	1	0	1

Inhoudsopgave

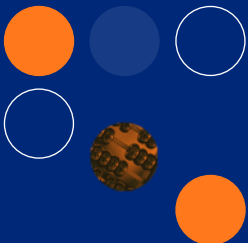
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

6.9 Aankopen via internet

In de tweede vragenlijst zijn vragen gesteld over het kopen via internet. Bijna 70 procent van de scholieren koopt wel eens iets via internet.

13 procent van de scholieren geeft aan dat zij van hun ouders niets op internet mogen kopen. Het gaat dan voornamelijk om de jongere scholieren.

Tabel 42: Aankopen doen via internet (n=1.198)

	12-14 jaar %	15-16 jaar %	17-18 jaar %	Totaal %
Ja, dat doe ik regelmatig	12	25	29	19
Ja, wel eens gedaan	44	54	60	50
Nee, dat mag ik niet van mijn ouders	19	6	1	12
Nee, ik mag het wel, maar (nog) niet gedaan	17	12	10	14
Nee, andere reden	7	3	1	5

Met het toenemen van de leeftijd doen meer scholieren aankopen via internet. Van de 12-jarigen koopt 59 procent nooit iets via internet, tegen 11 procent van de 17- en 18-jarigen.

Games en kleding zijn de twee populairste producten die via internet aangekocht worden.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 43: Aankopen via internet, naar geslacht (n=822)

	Jongens %	Meisjes %	Totaal %
Games en/of (spel)computeraccessoires	46	15	30
Kleding	32	75	53
Boeken	18	32	25
Muziek en/of films	16	23	19
Anders	8	12	10
Betaalde apps	18	9	13
Vakantie	5	13	9
Telefoon	25	23	24
Beltegoed	20	21	20
Electronica	38	14	26
Lidmaatschap/abbonementen/geld/attributen/ levels et cetera in online games	15	6	11

Oudere scholieren die op internet kopen, kopen meer kleding, boeken, vakanties en elektronica online dan de jongere scholieren. Van de 12-, 13- en 14-jarigen koopt 46 procent kleding via internet, tegen 63 procent van de 17- en 18-jarigen. Opvallend is dat meer 12-, 13- en 14-jarigen games en/of spellen voor de (spel)computer online kopen; 35 procent van de 12-, 13- en 14-jarigen koopt deze online, tegen 23 procent van de 17- en 18-jarigen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

15 procent van de scholieren vergeet vaak dat er extra kosten bij online aankopen bij kunnen komen.

Tabel 44: Stellingen online aankopen (n=822)

	Eens %	Oneens %
Ik laat me online sneller verleiden iets te kopen dan in een winkel	16	84
Ik vergeet vaak dat er extra kosten (bijv. verzendkosten) bij kunnen komen als ik iets online koop	15	85

De meeste scholieren gebruiken Ideal als betaalmogelijkheid bij het doen van online aankopen. Oudere scholieren maken hierbij vooral gebruik van Ideal via de eigen rekening, 80 procent van de 17-18 jarige doet dit.

Tabel 45: Wijze van betalen bij online aankopen (n=822) *meerdere antwoorden mogelijk*

	%
Via automatische incasso/afschrijving van mijn eigen rekening	11
Via automatische incasso/afschrijving van de rekening van mijn ouders	9
Door achteraf een rekening te ontvangen en te betalen	9
Via Ideal van mijn eigen rekening	51
Via Ideal van de rekening van mijn ouders	30
Met de creditcard van mijn ouders	6
Ik betaal zelf niet als ik iets via internet koop. Mijn ouders regelen de betaling dan	18

De meeste scholieren (73 procent) geven één wijze van betalen aan. Een vijfde van de scholieren gebruikt twee betaalwijzen. Meer dan de helft van de scholieren (53 procent) laat de ouders óf de betaling regelen, óf gebruikt hun rekening of creditcard voor de betaling. Meer meisjes dan jongens maken gebruik van betaalmogelijkheden van hun ouders: 58 tegen 48 procent. Wel zien we dat naarmate de scholieren ouder worden ze steeds meer zelf gaan betalen. Van de 12-,

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

13- en 14-jarigen maakt 67 procent nog gebruik van betaalmiddelen van de ouders, 15- en 16-jarigen 46 procent; 17 en 18-jarigen 32 procent.

Van de scholieren die wel eens aankopen doen via internet, regelt 69 procent zijn bankzaken via internet. Van de scholieren die nooit iets kopen via internet, maakt 63 procent ook voor zijn bankzaken geen gebruik van internet.

6.10 Vergelijking met 2010-2011

Scholieren geven gemiddeld 21 euro per maand minder uit dan twee jaar geleden. Jongens zijn veel minder gaan besteden dan meisjes. In 2010-2011 gaven jongens gemiddeld 125 euro per maand uit en meisjes 101 euro; nu geven jongens 99 euro en meisjes 85 euro per maand uit. Aan de mobiele telefoon wordt meer uitgegeven, gemiddeld 15 euro per maand, in 2010-2011 was dat nog 12 euro per maand.

De top 10 van populairste uitgaven is vergelijkbaar met die van twee jaar geleden. Alleen kleine gadgets en accessoires stonden toen in de top 10 en nu niet meer. In het Scholierenonderzoek 2010-2011 is niet gevraagd naar uitgaven aan lunch. Hier blijken wel veel scholieren geld aan te besteden. Snoep en snacks was en blijft de uitgavenpost waar de meeste scholieren geld aan uitgeven; twee jaar geleden deed 79 procent van de scholieren dat, tegen 71 procent nu. De bedragen die scholieren gemiddeld uitgeven aan de uitgaven in de top 10 zijn ongeveer gelijk gebleven.

Nu besteedt 58 procent van de scholieren geld aan kleding en schoenen, tegen 48 procent van de scholieren in 2010-2011. Het percentage scholieren dat geld uitgeeft aan persoonlijke verzorging, is met 17 procentpunt gestegen.

De verschillen in bedragen die jongens en meisjes uitgeven zijn groter geworden. In 2010-2011 waren er maar twee posten (alcohol en andere hobby's) waar het verschil tussen de gemiddelde uitgaven van jongens en meisjes meer dan 10 euro was. Nu zijn dat vijf posten (zie tabel 31).

Ten opzichte van 2010-2011 betalen nu minder ouders alles.

Het aantal scholieren dat via internet iets koopt is iets toegenomen de afgelopen twee jaar. In 2010-2011 kocht 63 procent van de scholieren wel eens iets via internet, tegen 69 procent van de scholieren nu.

7. Bestedingsgedrag

14 procent van de scholieren geeft aan dat zij spullen kopen die ze eigenlijk niet nodig hebben, maar 29 procent van de scholieren vindt dat klasgenoten en vrienden spullen kopen die ze niet nodig hebben.

Tabel 46: Stellingen bestedingen (n=3.896)

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
	%	%	%	%	%
Ik koop vaak spullen die ik eigenlijk niet nodig heb (impulsaankopen)	30	34	21	11	3
Als ik onverwachts een keer extra geld krijg, geef ik dat meteen uit	33	36	19	9	3
Klasgenoten/vrienden kopen vaak spullen die ze niet nodig hebben	7	18	46	23	6

7.1 Aankopen plannen

42 procent van de scholieren weet niet goed welke uitgaven ze deze maand nog verwachten. 58 procent van de scholieren houdt rekening met wat ze binnenkort nog meer willen kopen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

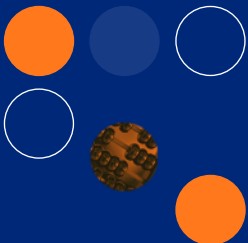
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 47: Stellingen aankopen plannen (n=3.896)

	Helemaal mee oneens %	Mee oneens %	Neutraal %	Mee eens %	Helemaal mee eens %
Ik weet precies welke uitgaven ik deze maand verwacht	13	29	29	23	7
Als ik iets ga kopen, houd ik rekening met wat ik binnenkort nog meer wil kopen	7	12	23	46	12
Ik kijk altijd wat een product in een andere winkel of op internet kost voordat ik het koop	6	18	23	35	17
Als ik iets koop, houd ik er rekening mee dat ik meer kwijt kan zijn, door bijkomende accessoires	8	19	31	34	8

7.2 Erbij horen

16 procent van de scholieren vindt het belangrijk om merkkleding te dragen, maar 8 procent geeft aan dat je erbij hoort als je merkkleding draagt. 28 procent van de scholieren geeft aan dat hun klasgenoten en vrienden het belangrijk vinden om merkkleding te dragen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 48: Stellingen sociale druk (n=3.896)

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
	%	%	%	%	%
Als je merkkleding draagt, hoor je er bij	43	31	19	6	2
Als mijn klasgenoten/vrienden iets hebben, wil ik het ook	31	38	25	6	1
Ik volg de laatste trends	19	19	33	24	6
Ik vind het belangrijk om merkkleding te dragen	32	26	25	12	4
Ik maak me vaak druk om wat anderen van mijn aankopen vinden	27	34	24	12	3
Klasgenoten/vrienden vinden het belangrijk om merkkleding te dragen	11	21	40	24	4

7.3 Wat doe je?

Aan de scholieren zijn twee voorbeeldcases voorgelegd.

Je mag voor je verjaardag een smartphone uitzoeken van je ouders. Hoe pak je dat aan?

- a) Je wilt één van de nieuwste modellen en zoekt uit waar je die het goedkoopste kan krijgen. (34 procent)
- b) Je vergelijkt alle opties op internet en informeert in winkels. Vervolgens kies je de beste deal. (56 procent)
- c) Je gaat meteen naar de winkel om het nieuwste model te halen. (7 procent)
- d) Je gaat onvoorbereid naar een winkel en beslist in vijf minuten. (3 procent)

90 procent van de scholieren zou een vergelijking maken voor de aanschaf van een telefoon.

Inhoudsopgave

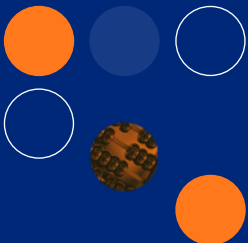
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Superaanbieding! Eerste half jaar 200 belminuten/smsjes voor € 0,-. Wat denk je dan?

- a) Ja, dat wil ik! (7 procent)
- b) Klinkt mooi, maar er zit vast een addertje onder het gras. Dat doe ik nooit! (70 procent)
- c) Je schrijft alle kosten op een rij en vergelijkt deze met andere abonnementen. (23 procent)

Veel scholieren overwegen een hele mooie aanbieding niet, omdat ze een addertje onder het gras verwachten.

7.4 Spijt

Meisjes hebben vaker spijt van hun aankoop dan jongens.

Tabel 49: Percentage dat spijt heeft na het doen van een aankoop, naar geslacht (n=1.196)

	Jongens	Meisjes	Totaal
	%	%	%
Vaak	0	3	2
Af en toe	20	30	25
Meestal niet	65	60	62
Nooit	16	8	12

8. Sparen

Van alle scholieren spaart 89 procent. Er is geen significant verschil tussen het percentage jongens en meisjes dat spaart. Ook tussen de leeftijden zijn er geen verschillen, alleen zijn er onder 12-jarigen meer spaarders dan onder de andere leeftijdsgroepen (93 procent).

8.1 Hoe sparen scholieren?

De meeste scholieren sparen een vast bedrag (52 procent); 30 procent spaart alleen een vast bedrag en 22 procent spaart daarnaast wat hij overhoudt.

Iets meer jongens dan meisjes sparen automatisch een vast bedrag; meer meisjes dan jongens sparen als zij geld overhouden.

Tabel 50: Wanneer scholieren geld sparen, naar geslacht (n=3.463)

	Jongens %	Meisjes %	Totaal %
Ja, ik spaar (automatisch) een vast bedrag	35	25	30
Ja, ik spaar wat ik overhoud	34	41	37
Ja, ik spaar een vast bedrag en wat ik overhoud	21	22	22
Ja, ik spaar wel, maar heb het geld meestal snel weer nodig	11	12	11

Met het toenemen van de leeftijd daalt het percentage scholieren dat automatisch een vast bedrag spaart, en neemt het percentage toe dat alleen spaart wat hij overhoudt. Dit laatste geldt voor 32 procent van de 12-jarigen en 46 procent van de 17- en 18-jarigen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 51: Wanneer scholieren geld sparen, naar leeftijd (n=3.462)

	12 jaar %	13-14 jaar %	15-16 jaar %	17-18 jaar %	Totaal %
Ja, ik spaar (automatisch) een vast bedrag	36	35	25	19	30
Ja, ik spaar wat ik overhoud	32	34	40	46	37
Ja, ik spaar een vast bedrag en wat ik overhoud	23	19	22	25	22
Ja, ik spaar wel, maar heb het geld meestal snel weer nodig	10	12	12	10	11

Vmbo'ers van 15 en 16 jaar hebben een ander spaargedrag dan hun leeftijdgenoten op het vwo. Van de sparende vwo'ers spaart 46 procent wat hij overhoudt; dit geldt dit voor 34 procent van de vmbo'ers. Van de vmbo'ers geeft weer een iets hoger percentage aan wel te sparen, maar het geld snel nodig te hebben. Dit is 15 procent tegen 9 procent bij de 15- en 16-jarige vwo'ers.

8.2 Manier van sparen

De meeste scholieren sparen op een bank- of spaarrekening waar ze het geld ook weer zelf van op kunnen nemen.

Tabel 52: Manier van sparen, naar geslacht en leeftijd (n=3.462)

	Jongens %	Meisjes %	12 jr %	13-14 jr %	15-16 jr %	17-18 jr %	Totaal %
Thuis, bijvoorbeeld in een spaarpot	40	44	51	46	40	27	42
Op een bank/spaarrekening, waar ik geld van op kan nemen	65	63	60	58	68	78	64
Op een bank/spaarrekening, waar ik niet zelf geld van op kan nemen	36	40	34	37	41	36	38

64 procent van de scholieren spaart op één van de bovengenoemde wijze, 29 procent noemt twee manieren van sparen en 8 procent noemt ze alle drie.

8.3 Redenen om niet te sparen

Een derde van de scholieren die niet sparen geeft aan dat ze te makkelijk geld uitgeven en dat het daarom niet lukt om te sparen.

Tabel 53: Redenen om niet te sparen (n=433)

	%
Het lukt mij niet. Ik geef het geld te makkelijk uit	33
Ik weet niet waarvoor ik zou moeten sparen	26
Ik heb te weinig geld om te kunnen sparen	21
Ik geef het geld liever nu uit	18
Ik heb het geld hard nodig om van rond te komen	14
Anders	17
Ik spaar wel, maar alleen in de maanden dat ik extra inkomsten heb. Dat vind ik voldoende.	6
Mijn ouders sparen voor mij	4

26 procent van de meisjes die niet sparen, geeft aan dat ze niet genoeg geld hebben om te sparen en 39 procent van hen geeft aan dat ze te makkelijk geld uitgeven. Bij de niet-sparende jongens worden deze redenen aanzienlijk minder gegeven, respectievelijk 16 en 28 procent van de jongens geeft ze.

Inhoudsopgave

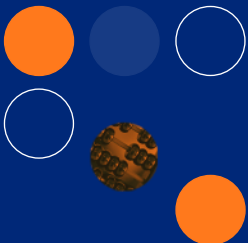
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

8.4 Spaarbedrag per maand

Van de scholieren die sparen, weet 61 procent welk bedrag hij ongeveer per maand spaart.

Tabel 54: Spaarbedrag per maand, naar leeftijd (exclusief 0) (n=2.112)

	Gemiddelde €	Mediaan €
12 jaar	16	10
13 jaar	22	15
14 jaar	29	20
15 jaar	42	25
16 jaar	51	36
17 jaar	66	50
18 jaar	93	60
Totaal	38	20

De helft van de sparende scholieren spaart minder dan 20 euro per maand en de helft meer dan 20 euro per maand. Doordat een deel van de scholieren meer spaart, is het gemiddelde spaarbedrag hoger, namelijk 38 euro.

Jongens sparen gemiddeld 42 euro per maand en meisjes 34 euro per maand. Vmbo'ers en havisten van 15 en 16 jaar sparen gemiddeld respectievelijk 48 en 53 euro per maand; hun leeftijdgenoten op het vwo gemiddeld 43 euro per maand.

8.5 Totaalbedrag aan spaargeld

Van de scholieren die sparen, noemt 40 procent hoeveel spaargeld hij heeft. 31 procent wil liever niet zeggen hoeveel en 30 procent weet niet hoeveel spaargeld hij heeft. Scholieren die sparen, hebben een gemiddeld spaartegoed van 1404 euro. Het spaartegoed neemt toe met de leeftijd van de scholier. De helft van de scholieren met spaargeld, heeft minder dan 500 euro gespaard; de helft heeft meer dan 500 euro gespaard.

De gemiddelde vwo'er van 15 en 16 jaar heeft 500 euro meer spaargeld dan zijn leeftijdgenoot op het vmbo.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

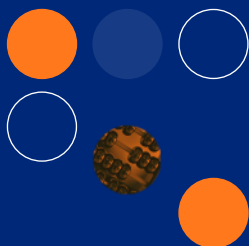
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 55: Totaal bedrag aan spaargeld, naar leeftijd, geslacht en schoolniveau (exclusief 0) (n=1.357)

		Gemiddelde €	Mediaan €
Leeftijd	12 jaar	769	220
	13 jaar	792	283
	14 jaar	1320	450
	15 jaar	1301	550
	16 jaar	1733	800
	17 jaar	2229	1275
	18 jaar	2586	1784
	Geslacht	Jongens	1633
Meisjes		1175	500
Totaal		1404	500
Schoolniveau (n=519)	Bovenbouw vmbo	953	350
	Havo/vwo klas 3	1063	698
	Bovenbouw havo	1855	650
	Bovenbouw vwo	1695	851
	Totaal (15 en 16 jaar)	1496	700

8.6 Spaardoelen

De meeste scholieren sparen voor later of om iets te kunnen kopen dat ze graag willen hebben. Een kwart houdt gewoon geld over. 60 procent van de scholieren noemt één spaardoel, 30 procent noemt er twee, 8 procent noemt er drie en 1 procent noemt vier spaardoelen.

Inhoudsopgave

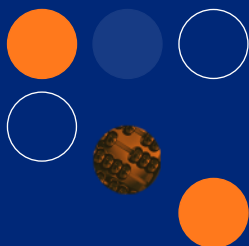
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 56: Spaardoelen van scholieren, naar geslacht en leeftijd (n=3.462)

	Jongens	Meisjes	12 jr	13-14 jr	15-16 jr	17-18 jr	Totaal
	%	%	%	%	%	%	%
Om iets te kunnen kopen dat ik graag wil (bijv. kleding, telefoon, laptop, hobby)	53	50	60	53	51	43	52
Voor later (bijv. studie, op jezelf, eigen bedrijf)	48	58	44	45	59	69	53
Niet echt een reden, ik hou gewoon geld over	28	26	27	26	27	29	27
Omdat het moet van mijn ouders	14	12	15	14	12	9	13
Om geld achter de hand te hebben (voor onverwachte uitgaven)	1	1	1	1	1	1	1
Dat ik altijd geld heb om iets te kopen (op een moment dat ik iets wil)	0	2	2	1	1		1
Anders	1	1	2	1	1	1	1

8.7 Spaarplan

45 procent van de scholieren heeft wel eens een spaarplan gemaakt. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes en tussen leeftijden of ze wel eens een spaarplan maken.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 57: Percentage scholieren dat een spaarplan maakt (n=3.896)

	%
Wel een spaarplan gemaakt	
Ja, elke keer als ik voor iets groots/duurs spaar	21
Ja, als ik iets heel graag wil hebben	15
Ja, als ik voor een bepaald moment het geld bij elkaar moet hebben	9
Ja, andere reden	1
Geen spaarplan gemaakt	
Nee, nog nooit aan gedacht	25
Nee, ik heb nog nooit voor een specifiek doel gespaard	13
Nee, want ik zal me er toch niet aan houden	6
Nee, ik vind het te veel werk	5
Nee, overige redenen	3
Nee, ik heb genoeg geld/genoeg gespaard	2
Nee, niet nodig	1

Van degenen die niet zelf sparen en degenen die alleen sparen wat ze overhouden, heeft een veel lager percentage ooit wel eens een spaarplan gemaakt.

Tabel 58: Percentage scholieren dat een spaarplan maakt, naar spaargedrag (n=3.896)

	Geen spaarplan	Wel eens spaarplan gemaakt
	%	%
Nee, ik spaar niet zelf	78	22
Ja, ik spaar (automatisch) een vast bedrag	49	51
Ja, ik spaar wat ik overhoud	58	42

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Ja, ik spaar een vast bedrag en wat ik overhoud	44	56
Ja, ik spaar wel, maar heb het geld meestal snel weer nodig	54	46

8.8 Spaarhouding

28 procent van de scholieren spaart liever dan dat ze geld uitgeven.

Tabel 59: Houding ten aanzien van sparen (n=3.896)

	Helemaal mee oneens %	Mee oneens %	Neutraal %	Mee eens %	Helemaal mee eens %
Ik vind het best moeilijk om mijn geld uit te geven, ik spaar liever	14	30	29	20	8

8.9 Vergelijking met 2010-2011

Het percentage scholieren dat spaart, is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2010-2011. Wel geeft een groter deel van de scholieren aan dat zij een vast bedrag per maand sparen (toen: 42 procent, nu 52 procent). Ook sparen nu minder scholieren alleen als ze geld overhouden (in 2010-2011: 46 procent, nu 37 procent).

Het percentage scholieren dat aangeeft dat ze precies weten welk bedrag ze per maand sparen is afgenomen, twee jaar geleden gaf 69 procent aan ongeveer te weten hoeveel ze per maand sparen, nu is dat 61 procent.

Het bedrag dat scholieren sparen en het totale spaargeld dat scholieren met spaargeld hebben, is nagenoeg gelijk gebleven. De helft had twee jaar geleden minder dan 526 euro, de andere helft meer dan 526 euro. Nu heeft de doorsnee scholier met spaargeld 500 euro.

9. Geld te kort

Van de scholieren komt 54 procent nooit geld te kort; 38 procent komt soms te kort en 8 procent vaak. Meer meisjes dan jongens komen geld te kort.

Tabel 60: Percentage scholieren dat wel eens geld te kort komt, naar geslacht (n=3.896)

	Jongens %	Meisjes %	Totaal %
Vaak	7	8	8
Soms	36	41	38
Nooit	57	51	54

Van de 12-jarigen komt 62 procent nooit geld te kort. Van de 15- en 16-jarigen komt 9 procent vaak geld te kort. Meer scholieren op het vmbo geven aan geld tekort te komen (56 procent), dan scholieren op het vwo. Zij geven dat juist minder vaak aan (36 procent).

Van de scholieren die vaak geld te kort komen, spaart 30 procent niet. Van de scholieren die nooit geld te kort komen, spaart 7 procent niet.

9.1 Wat doen scholieren als ze geld te kort komen?

Scholieren kunnen meerdere dingen doen als zij geld te kort komen. Gemiddeld onderneemt 63 procent van hen één actie uit tabel 61, 24 procent onderneemt twee acties en 9 procent drie acties.

Iets meer dan de helft van de scholieren (55 procent) doet niets als zij geld te kort komen. Iets meer meisjes dan jongens lenen geld van de ouders (20 procent tegen 14 procent). Ook doen meisjes vaker niets (58 procent) dan jongens (51 procent).

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 61: Activiteiten die scholieren ondernemen als ze geld te kort komen, naar leeftijd (n=1.797) (meerdere antwoorden mogelijk)

	12 jaar %	13-14 jaar %	15-16 jaar %	17-18 jaar %	Totaal %
Ik doe niks, op=op	56	52	55	59	55
Ik vraag extra geld aan mijn ouders	24	27	26	21	26
Ik leen geld van mijn ouders	12	17	17	19	17
Ik leen geld van vrienden (of broers/zussen)	4	15	15	14	14
Ik ga klusjes doen of werken om bij te verdienen	32	19	23	21	22
Ik gebruik mijn spaargeld	14	13	17	27	16
Anders	2	4	2	3	3
Ik ga rood staan op de betaalrekening	1	1	1	3	1

Ouders zijn belangrijk als scholieren geld tekort komen, 38 procent van de scholieren vraagt extra geld of leent geld van zijn ouders. 5 procent doet beide.

17 procent van de scholieren leent geld van zijn ouders en 14 procent van vrienden. Er zit overlap tussen deze groepen. In totaal leent 26 procent van de scholieren als ze geld tekort komen.

9.2 Vergelijking met 2010-2011

Ondanks dat scholieren meer inkomsten en minder uitgaven hebben dan twee jaar geleden, komen meer scholieren soms geld te kort. In 2010-2011 kwam 60 procent van de scholieren nooit geld te kort, nu is dat gedaald naar 54 procent.

Als scholieren geld te kort komen, doen meer scholieren niks. In 2010-2011 gaf 52 procent aan dat ze in dat geval geen actie ondernemen, nu is dat 55 procent.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

10. Lenen

42 procent van de scholieren leent wel eens geld. Van de 12-jarigen leent 31 procent soms of vaak geld. Van de 15- en 16-jarigen doet 45 procent dit.

Tabel 62: Percentage scholieren dat wel eens geld leent (n=3.896)

	Totaal %
Vaak	2
Soms	40
Nooit	58

Ruim een kwart van de scholieren geeft aan dat ze vaak vergeten om het geld terug te betalen. Er is geen verschil naar leeftijd of geslacht.

Tabel 63: Percentage scholieren en de wijze waarop ze al dan niet terugbetalen (n=1.640)

	Totaal %
Ja, ik heb het geld vaak niet. Ik moet sparen of minder uitgeven om te zorgen dat ik het kan terugbetalen	5
Ik kan het geld meestal wel terugbetalen, maar vergeet het vaak	27
Nee, ik betaal altijd zo snel mogelijk terug	69

10.1 Lenen, geld te kort en sparen

Van de scholieren die vaak geld te kort komen, leent 67 procent, tegen 28 procent van de scholieren die nooit geld te kort komen. Geld te kort komen lijkt een voorbode van lenen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 64: Percentage scholieren dat wel eens geld leent, naar mate waarin scholieren geld tekort komen (n=3.896)

Hoe vaak leen je geld van anderen?	Kom je wel eens geld te kort?			Totaal %
	Vaak %	Soms %	Nooit %	
Vaak	16	1	0	2
Soms	51	55	28	40
Nooit	33	44	72	58

Van de scholieren die (vaak of soms) lenen, spaart 15 procent, maar heeft het geld meestal ook snel weer nodig. Van de scholieren die nooit lenen, geeft 7 procent dit antwoord.

Tabel 65: Percentage scholieren dat wel eens geld leent, naar spaargedrag (n=3.896)

Sparen	Leen je wel eens geld van anderen?		Totaal %
	Vaak of soms %	Nooit %	
Nee, ik spaar zelf niet	12	11	11
Ja, ik spaar (automatisch) een vast bedrag	24	28	26
Ja, ik spaar wat ik overhoud	33	33	33
Ja, ik spaar een vast bedrag en wat ik overhoud	16	22	19
Ik spaar, maar heb het geld vaak snel weer nodig	15	7	10

10.2 Leendoelen

Scholieren die lenen, kunnen meerdere leendoelen hebben. Meer dan de helft van de scholieren (58 procent) die wel eens geld lenen, heeft één leendoel, 20 procent heeft er twee, 11 procent drie en 6 procent vier. Nog eens 5 procent van de scholieren die lenen, heeft vijf of meer leendoelen.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Verreweg het belangrijkste leendoel is eten en drinken.

Tabel 66: Top 6 leendoelen, naar geslacht (n=1.640)

	Jongens %	Meisjes %	Totaal %
Eten en drinken (bijv. snoep en snacks op school)	80	78	79
Uitgaan, bioscoop, cabaret	18	25	22
Kleding en schoenen	8	20	14
Cadeaus	9	19	14
(Spel)computer, games	13	2	8
Make-up	1	13	7

Van de vwo'ers van 15 en 16 jaar leent 87 procent voor eten en drinken, tegen 76 procent van hun leeftijdgenoten op het vmbo.

Van de vmbo'ers van 15 en 16 jaar leent 13 procent voor roken en drugs, tegen 3 procent van hun leeftijdgenoten op het vwo. Ook lenen meer vmbo'ers dan vwo'ers voor make-up (10 procent tegen 4 procent), voor hobby's (4 procent tegen 3 procent) en de mobiele telefoon (8 procent op het vmbo, 2 procent op het vwo)

Met het toenemen van de leeftijd veranderen de leendoelen van scholieren. Vooral bij (spel)computers en games vindt er een verschuiving plaats. Van de 12-jarigen leent 14 procent hier wel eens geld voor, van de 13- en 14-jarigen 10 procent en van de 15- en 16-jarigen 5 procent. Met het toenemen van de leeftijd besteden meer scholieren geld aan uitgaan (zie pagina 38). Tegelijkertijd wordt dit een belangrijker leendoel.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

10.3 Van wie lenen scholieren?

Scholieren die lenen, kunnen meerdere financiers hebben. 48 procent van de scholieren die lenen, heeft één financier, 39 procent heeft er twee, 11 procent drie en 2 procent heeft er vier of meer. De belangrijkste financiers zijn:

1. Vrienden	72%
2. Ouders	44%
3. Klasgenoten	41%
4. Andere familieleden	9%

Banken, financiële instellingen, winkels en DUO worden door minder dan 1 procent van de scholieren genoemd als financier.

Het verschilt per leeftijd wie de meest gebruikte financier is:

- Van de 12-jarigen leent 56 procent van de ouders.
- Van de 13- en 14-jarigen leent 45 procent van klasgenoten.
- Van de 15- en 16-jarigen leent 76 procent van vrienden.
- Van de 17- en 18-jarigen leent 34 procent van klasgenoten en 49 procent van de ouders.

10.4 Leenbedrag per keer

Van de scholieren die lenen, weet 74 procent hoeveel hij per keer leent. 12-jarigen weten het beduidend minder vaak dan scholieren tussen de 13 en 18 jaar (57 procent). De bekendheid is bij jongens en meisjes ongeveer gelijk.

Van de vmbo'ers van 15 en 16 jaar weet 69 procent dit, tegen 86 procent van hun leeftijdgenoten op de havo en het vwo.

Tabel 67: Hoogte van het leenbedrag per keer (exclusief 0) (n=1.203)

Percentage scholieren op wie bedrag van toepassing	Bedrag €
10%	1,00
25% (1 ^e kwartiel)	1,00
50% (2 ^e kwartiel)	2,00
75% (3 ^e kwartiel)	3,00
90%	10,00

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Van zowel de jongens als de meisjes leent de helft per keer minder dan 2 euro en de helft meer dan 2 euro. Bovendien leent 90 procent minder dan 10 euro per keer; 10 procent leent meer dan 10 euro per keer.

Van de scholieren die lenen, leent 0,5 procent (27 scholieren) meer dan 250 euro per keer. Dit trekt het gemiddelde uiteraard sterk omhoog. De gemiddelde lening van alle scholieren bedraagt 7 euro per keer. Jongens lenen gemiddeld 10 euro per keer en meisjes 5 euro.

10.5 Totale uitstaande schulden

Van de scholieren die wel eens geld lenen, heeft 45 procent op dit moment een schuld. Van de groep scholieren met een schuld weet 53 procent welk bedrag hij op dit moment in totaal heeft geleend.

Jongens hebben vaker een schuld uitstaan dan meisjes: 49 procent tegen 41 procent. Van de jongens en meisjes met een schuld, weten meer meisjes dan jongens hoeveel geld zij in totaal van anderen hebben geleend: 58 procent van de meisjes tegen 51 procent van de jongens.

Van de vmbo'ers van 15 en 16 jaar weet 53 procent van degenen die geld hebben geleend, hoe hoog de totale schuld is, tegen 74 procent van hun leeftijdgenoten op het vwo.

Van de scholieren die op dit moment een schuld hebben, heeft de helft minder dan 6 euro uitstaan en de helft meer. Eén op de tien scholieren is op dit moment meer dan 100 euro schuldig. De gemiddelde schuld van de scholieren met een schuld,

ligt veel hoger, namelijk op 73 euro. Er is dus een klein aantal scholieren met een hele hoge schuld dat het gemiddelde fors omhoog haalt.

Tussen jongens en meisjes met een schuld is geen significant verschil in de hoogte van de uitstaande schuld.

Ook tussen de leeftijden zijn de verschillen niet significant. Dit kan ook te maken hebben met het beperkte aantal scholieren met een schuld (in totaal 366 scholieren).

Inhoudsopgave

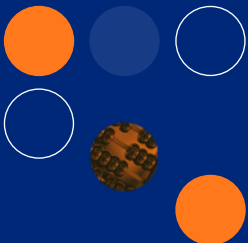
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

10.6 Hoe scholieren tegen lenen aankijken

Driekwart van de scholieren vindt lenen aanvaardbaar zolang het om kleine bedragen gaat. Eenzelfde percentage vindt lenen geen bezwaar, zolang je het geld maar terugbetaalt. Bijna 8 op de 10 scholieren vindt ook niet dat lenen verboden moet worden.

10.7 Vergelijking met 2010-2011

Het percentage scholieren dat leent, is nu lager dan in 2010-2011. Toen leende 44 procent van de scholieren nooit, tegen 58 procent nu. Twee jaar geleden leende 52 procent van de scholieren soms en 4 procent vaak, nu leent 40 procent soms en 2 procent vaak. De top 6 van leendoelen is hetzelfde als twee jaar geleden, met op de eerste plaats eten en drinken. Scholieren lenen nog van dezelfde financiers als twee jaar terug. Ook lenen zij per keer hetzelfde bedrag als twee jaar geleden.

De totale uitstaande schuld is iets lager geworden in vergelijking met het *Scholierenonderzoek 2010-2011*. Toen had de helft meer dan 10 euro geleend en de helft minder dan 10 euro. Nu is dat 6 euro.

11. Omgaan met geld

Scholieren vinden over het algemeen dat zij goed met geld kunnen omgaan. 4 procent geeft aan dat zij niet met geld overweg kunnen. Hoe oud ze zijn, heeft geen significante invloed op hoe de scholieren vinden dat ze met geld omgaan.

Tabel 68: Percentage scholieren dat vindt dat ze goed met geld kunnen omgaan, naar leeftijd, geslacht en schoolniveau (n=3.896)

		Kan goed met geld omgaan %	Kan soms goed, soms niet goed met geld omgaan %	Kan niet met geld omgaan %
Geslacht	Jongens	66	30	4
	Meisjes	57	40	4
Schoolniveau	Vmbo bovenbouw	51	44	5
	Havo/vwo klas 3	58	39	3
	Havo bovenbouw	65	31	4
	Vwo bovenbouw	72	27	1
Totaal		62	35	4

11.1 Lastige geldzaken

Ruim een kwart van de scholieren vindt niets lastig als het om geld gaat. Scholieren hebben het meeste moeite met hun belangrijke papieren netjes bewaren en overzicht houden op de inkomsten en uitgaven. 14 procent van de scholieren vindt het lastig om zijn geld uit te geven.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Inhoudsopgave

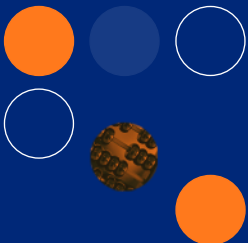
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Tabel 69: Redenen waarom het lastig is om met geld om te gaan, naar geslacht (n=3.896) meerdere antwoorden mogelijk

	Jongens %	Meisjes %	Totaal %
Belangrijke papieren netjes bewaren	27	30	29
Overzicht houden over wat ik krijg en uitgeef	20	29	25
Voorkomen dat ik te veel koop omdat het goedkoper is	16	31	23
Mezelf niet door anderen of vrienden laten beïnvloeden	19	15	17
Uitkomen met mijn geld	13	18	16
Om op de prijs te letten als ik iets koop	13	15	14
Mezelf niet door reclames te laten verleiden	13	20	16
Om mijn eigen geld uit te geven	14	15	14
Betrouwbare informatie en aanbieders vinden	10	10	10
Rekening houden met extra kosten van bijkomende behoeftes	13	18	15
Niets is lastig	33	21	27

Scholieren konden meerdere onderwerpen aankruisen. Van de scholieren vindt 24 procent één onderwerp lastig, bijna 30 procent heeft met drie of meer onderwerpen moeite. Met het toenemen van de leeftijd, neemt het percentage dat moeite heeft met geen enkel onderwerp af. Van de 12-jarigen vindt 27 procent geen enkel onderwerp lastig, tegen 21 procent van de 17- en 18-jarigen.

Inhoudsopgave

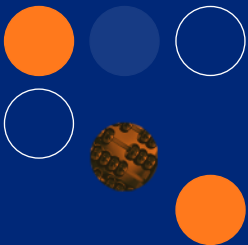
Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

11.2 Leren over geldzaken

44 procent van de scholieren geeft aan dat er bij hen op school nog nooit aandacht is besteed aan omgaan met geld.

Tabel 70: Percentage scholieren dat les heeft gehad over omgaan met geld (meerdere antwoorden mogelijk) (n=3.896)

	%
Nee, hier is nog nooit aandacht aan besteed	44
Ja, dit kwam aan bod in een hoofdstuk van economie, verzorging of een ander vak	40
Ja, tijdens economie of verzorging hebben we (een) speciale les(sen) over omgaan met geld gehad	12
Ja, er is een keer een gastdocent geweest	8
Ja, we hebben een keer een speciale activiteit of activiteitendag gehad	7
Anders	4

Er is geen verschil tussen leeftijden in of ze wel of geen les hebben gehad over omgaan met geld. Wel is te zien dat meer 15- en 16-jarigen op het vmbo les hebben gehad over omgaan met geld, dan leeftijdgenoten in de bovenbouw van de havo of het vwo: 73 procent tegen respectievelijk 46 procent en 60 procent op het vwo en de havo.

11.3 Vergelijking met 2010-2011

De scholieren is gevraagd of zij van zichzelf vinden dat zij goed omgaan met geld. In 2010-2011 beoordeelde 65 procent van de scholieren zichzelf positief, tegen 62 procent nu. Het percentage scholieren dat niets lastig vindt op het gebied van omgaan met geld, is afgenomen met 2 procentpunt tot 27 procent.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Over het Nibud

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting die informeert en adviseert over financiën van huishoudens. Het Nibud richt zich daarbij vooral op consumenten, maar ook op professionals die werk en bij de overheid en financiële en maatschappelijke dienstverlening.

De missie van het Nibud is het vergroten van de zelfredzaamheid van consumenten op het gebied van huishoudfinanciën. Om deze missie te kunnen waarmaken is kennis van de consument noodzakelijk. Het Nibud doet dan ook onderzoek naar de financiële situatie en het financiële gedrag van huishoudens en vervult als kenniscentrum hierin een expertrol.

Scholieren & geld en financiële educatie is een van de aandachtsgebieden van het Nibud. Op dit terrein richt het Nibud zich zowel op de scholieren en het onderwijs, als op de ouders. Dit doet het Nibud door het ontwikkelen van lesmaterialen over omgaan met geld voor scholen. Voor ouders heeft het Nibud diverse voorlichtingsmaterialen, van richtlijnen voor zakgeld op de website tot een boek over financiële opvoeding en een *Geldwijzer* over kinderen en geld.

Aan alle informatie en adviezen over scholieren & geld ligt onderzoek ten grondslag, waaronder het *Nibud Scholierenonderzoek*.

Op basis van de Nibud leerdoelen ontwikkelen we (les)materialen voor jongeren in de leeftijd van het voortgezet onderwijs. Dit doen we vaak samen met of in opdracht van andere partijen zoals Stichting Weet Wat Je Besteedt (WWJB), de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), de individuele banken, Deloitte, Podium, Codename Future et cetera. Zo proberen we geldzaken steeds weer onder de aandacht van scholen, ouders en scholieren te brengen.

Speciaal voor scholieren is er de scholierensite nibud.nl/scholieren. Hier vinden scholieren voor hun relevante informatie over geld. Docenten kunnen hier voor verschillende thema's over omgaan met geld lesopdrachten en filmpjes vinden. Ook kunnen scholieren ons volgen via twitter [@nibudscholieren](https://twitter.com/nibudscholieren).

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Publicaties van het Nibud

Het thema scholieren en geld komt in verschillende publicaties van het Nibud aan bod.

- **In&Out:** lesmateriaal voor onderbouw en bovenbouw middelbare school
- **De Geldkoffer praktijkonderwijs en vmbo (BB en KB):** lesmateriaal opgedeeld in losse modules
- **Goed met geld. Hoe financiële opvoeding loont:** Een onmisbare gids om je kind optimistisch en zelfverzekerd te begeleiden naar financiële zelfstandigheid.
- **Geldwijzer Kinderen:** informatie op financieel gebied over kinderen en geld
- **Geldwijzer Studenten:** informatie over de kosten en tegemoetkomingen bij studeren
- **Voor boven de 18:** informatie over alle veranderingen op financieel gebied vanaf 18-jarige leeftijd

Op nibud.nl/scholieren/docenten kunnen docenten lesopdrachten en film- en lesmateriaal vinden voor verschillende thema's rondom omgaan met geld.

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Stichting Weet Wat Je Besteedt (WWJB) is een onafhankelijke stichting met als partners KPMG, Nibud, PGGM, SNS REAAL, Ballsmedia, Emakina, Microsoft en SNS REAAL Fonds. WWJB richt zich op het vergroten van de financiële zelfredzaamheid bij jongeren van 12 tot 25 jaar. WWJB is daarvoor continu in gesprek met jongeren (zowel offline als online) en ontwikkelt samen met hen initiatieven die bijdragen aan hun financiële inzicht en weerbaarheid. De aanpak van WWJB bestaat uit drie pijlers:

Inzicht & evaluatie: vergroten van inzicht in het financieel gedrag van jongeren door het laten doen van onderzoek, waaronder het scholierenonderzoek, en door het meten van de effectiviteit van de inspanningen. Eerder onderzoek heeft geleid tot het MoneyMindsetsmodel met de geldtypetest en de financiële competentietest MoneySkills. Publicaties van alle onderzoeken staan op de website www.wwjb.org.

Co-creatie & tools: WWJB ontwikkelt samen met jongeren workshops en lessen voor op school en online tools voor het vergroten van financiële zelfredzaamheid.

Dialoog en interactie: online en via scholen. Online is WWJB actief via het interactieve jongerenplatform Edgie (www.edgie.nl), met daarop artikelen en video's over inkomsten, uitgaven en het managen van je geld. Maar ook met de geldtypetest en de MoneySkills test, met de geldcoach en met een maandelijkse wedstrijd om slim met geld om te gaan. Daarnaast is het Financieel Studieplan voor (aankomende) studenten online beschikbaar (www.financieelstudieplan.nl), voor inzicht in de kosten en inkomsten tijdens studie en de gevolgen van een eventuele lening.

Voor scholen heeft WWJB samen met jongeren lessen ontwikkeld die zich richten op:

- Financiële kennis: met het bordspel MoneyRace
- Financiële vaardigheden: MoneyPoster, over de invloed van reclame (3e klas), Snoep & Snacks (3e klas)
- Houding en keuzes op het gebied van geld: Edgie The Movie (vmbo/mbo) en Bright About Money (havo/vwo).

Op dit moment zijn verschillende nieuwe (gast)lessen in ontwikkeling over slim shoppen, over financiële keuzes voor de toekomst en over pensioen. Alle lessen zijn gratis te downloaden of te bestellen via de website www.wwjb.org.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

Bijlage

Hieronder staat de verdeling van scholieren in het *Nibud Scholierenonderzoek* naar leeftijd en geslacht.

Tabel 71: Kenmerken van scholieren in *Nibud Scholierenonderzoek*

		Aantal eerste vragenlijst %	Aantal tweede vragenlijst %
Leeftijd	12 jaar	13	13
	13 jaar	20	20
	14 jaar	20	20
	15 jaar	20	20
	16 jaar	16	15
	17 jaar	9	9
Geslacht	18 jaar	3	4
	Jongens	50	50
	Meisjes	50	50
Totaal		3.896	1.198

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

1. Inleiding
2. Methode van onderzoek
3. Inkomsten
4. Bijbaantjes en vakantiewerk
5. Bijhouden & bankzaken
6. Uitgaven
7. Bestedingsgedrag
8. Sparen
9. Geld te kort
10. Lenen
11. Omgaan met geld

Over het Nibud

Over Stichting Weet Wat Je Besteedt

Bijlage

